

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 56.

Fredagen den 21 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 27, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel;

N:o 51, i anledning af den år 1874 verkställda granskning af statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1872; och

N:o 67, angående uppläggande af ett fonderadt statslån till belopp, utgörande eller motsvarande femtio millioner kronor.

§ 2.

Fortsattes överläggningen angående 1:sta punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 88, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående fastställande af sträckning för de delar af beslutade jernbanorna från Storvik till riksgränsen mot Norge, hvilkas riktning hittills icke blifvit slutligen bestämd, och dels inom Riksdagen väckta motioner i samma ämne.

*Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.*

Ordet lemnades åt

Herr Treffenberg, som anförde: Jag torde icke behöfva utbreda mig vidlyftigt, för att Kammaren bör kunna förstå skälet dertill, att jag icke kan låta detta tillfälle gå förbi obegagnadt utan

Andra Kammarans Prot. 1875. N:o 56.

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

att tillkännagifva min åsigt i frågan, äfven om jag derigenom skulle riskera att gifva uppslag till en ytterligare förlängd diskussion, en diskussion, som syntes nu vara på väg att eljest taga slut.

Om Grefve Sparre vore här — men han synes för närvarande vara borta — så skulle jag velat börja med att lugna hans farhågor för de norrländska jernvägarne, hvilka han trodde skola blifva "våra finansers graf", som han sade; jag behöfver i det afseendet ej taga min tillflykt till några fantasier, utan endast till den officiella utredning af förhållandet, hvilken föreligger i den af honom sjelf återopade Jernvägsbyggnadsstyrelsens berättelse för år 1873. Grefve Sparre skall, liksom hvarje annan af Eder, mine Herrar, finna, att alla jernvägar norr om Dalälven hittills lemnat de i ekonomiskt hänseende mest lysande resultat, tack vare den trävarurörelse, som i Norrland hittills beredt och alltid skall komma att bereda trafik på jernvägarne. Under det att Grefve Sparres slättbygdsbanor i medeltal lemnat en trafikinkomst af endast omkring 50,000 kronor per banmil, hafva de norrländska banorna lemnat tre, ja, fyra gånger så mycket, och jag tror således att, hvad beträffar den klena behållning man skulle hafva att vänta af de nya banorna i Norrland, både Grefve Sparre och alla andra, som hysa dylika farhågor, kunna lugna sig.

Hvad jag nu sagt ligger egentligen vid sidan af ämnet, men jag har ändå måst säga det, emedan åtskilliga af Herrarne, som kanske icke så noga studerat hit hörande förhållanden, annars möjligen skulle hafva tagit intryck af den skräckbild Grefve Sparre på förmiddagen här för oss upprullade.

Beträffande nu sjelfva hufvudfrågan, måste jag tillstå, att den sammans stora vikt och betydelse icke blott för Norrland, hvars intressen hon närmast berör, utan för hela riket synes mig stå i ett skärmande missförhållande till den korta tid vi haft att sätta oss in i och begrunda samma fråga. Vid föregående tillfällen, då större meningsskiljaktigheter gjort sig gällande i fråga om föreslagna jernvägssträckningar, har man i allmänhet haft en god beredelse-tid för att fatta sitt beslut. Så var förhållandet vid den första jernvägsstriden. huruvida vestra stambanan skulle dragas öster eller vester om Billingen; så ätven då det blef strid om Lagalinien eller Nässjö-linien; så vidare i frågan om vestra stambanans byggande norr eller söder om Mälaren; så vid den bekanta striden om Norrums- och Carlstads-linierna och på samma sätt slutligen vid tvisten om Sala- och Sevala-linierna. Vid alla dessa jernvägsstrider hade man långt förut kännedom om resultatet af undersökningarne: nu förevarande jernvägsfråga deremot har först för omkring en månad sedan kommit i det skick, att man varit i tillfälle att kunna bilda sig ett på sakkännedom grundadt omdöme om henne, enär resultatet af undersökningarne först genom den Kongl. propositionen blef känt. Det har häraf också blifvit en följd, att orternas invånare och deras naturliga målsmän, de institutioner,

hvilka hafva att värda orternas stora ekonomiska intressen, hushållningssällskapen och landstingen, icke fått tillfälle att yttra sig i frågan, lika litet som vederbörande länsstyrelser, något som dock hade varit af stor vikt. Man säger visserligen, att dylika yttranden icke äro af något synnerligt stort värde, emedan de ofta skulle vara afgifna från en mer eller mindre partisk och ensidig synpunkt. Att så kan vara händelsen vill jag icke förneka; men härvid är dock å andra sidan att märka, att just den omständigheten, att hvarje Orts särskilda intressen äro fästade vid dylika frågors lösning i en sådan riktning, att denna blir för samma intressen tillfredsställande, gör, att man är angelägen om att framdraga alla de *data* och *fakta*, som äro egnade att ställa frågan i en sådan dager, att just dessa intressen befordras; och allt detta, jemte den officiella utredningen, bildar tillsammans ett material för frågans bedömande, hvilket måste vara af stort värde, då, såsom nu är förhållandet, den frågan afgörande riksdagsmajoriteten är helt och hållet opartisk. Hvad särskildt angår de publika myndigheternas yttranden och nyttan och behovet i allmänhet af dylika utredningar, lär det väl icke alltid få anses gifvet, att t. ex. ett landshöfdingeembete, som afgifver yttrande rörande lämpligaste sträckningen af en ifrågasatt jernväg i länet, nödvändigt skall afgifva detta yttrande i syftning att derigenom befordra endast eller företrädesvis länsresidensstadens intressen; jag påminner i det hänseendet endast om länsstyrelsens i Carlstad yttrande rörande företrädet mellan Norums- och Carlstads-linierna, hvilket yttrande utföll så, att Norums-linien, enligt länsstyrelsens åsigt, ur synpunkten af det allmännas intresse, var att föredraga framför Carlstads-linien. Det bör få antagas, att känslan af ansvar i dylika fall öfverväger allt annat och således förhindrar, att myndighetens yttrande blifver uttryck af ortintressen, hvilka förvilla blicken och göra omdömet i större eller mindre mån partiskt. Således, med ett ord, anser jag, att det är högst viktigt att i sådana frågor som denna orterna och dessas myndigheter komma i tillfälle att gifva sin mening till känna, sedan nemligen frågan kommit i det skick, att man verkligen kan yttra sig deröfver. Detta har, såsom jag förut antydtt, hittills icke varit händelsen med förevarande fråga.

Redan dessa omständigheter, den korta tid, vi haft att begrunda frågan, och hittills saknad tillfälle för orterna och dessas myndigheter att uttala sig rörande densamma, utgöra för mig tillräckliga skäl att yrka på uppskof med frågans afgörande i dess helhet, såsom det lyckligaste beslut vi för närvarande kunna fatta. Men dertill kommer en annan omständighet, nemligen att jag, lika med reservanten, Herr Ekman, anser det vara i högsta grad önskvärdt, att en fullständig utredning af frågan försiggår både i tekniskt och ekonomiskt hänseende. I det förra hänseendet, eller det tekniska, hafva Herrarne här på förmiddagen hört uppgifvas — och jag har icke hört det bestridas — att man efter all anledning skulle kunna åstadkomma en lämpligare förbindelse mellan Hybo

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

och Torpshammar än medelst någotdera af de hittills föreslagna alternativen. För min del föreställer jag mig också, att man genom fortsatta undersökningar skulle kunna lyckas att erhålla nya linier, hvilka, både hvad angår riktningen och lutningsförhållanden, blifva fördelaktigare än de redan undersökta, eller att man, om detta icke är möjligt, åt minstone genom partiela afvikelser från eller jemkningar å de redan undersökta linierna skulle kunna åstadkomma ett i tekniskt hänseende gynsammare resultat, eller mindre brutna profiler; och att jag icke tagit dessa förhoppningar helt och hållet ur luften, vill jag bevisa genom att åberopa ett telegram, som jag redan i Februari månad erhållit från flere af de mest ansedda trävaruexportörerna i Sundsvall; och jag skulle sålunda bedja Kammarern om tillåtelse att få uppläsa detta telegram, hvilket är af följande lydelse: "Landshöfding Treffenberg, Riksdagens Andra Kammar, Stockholm. Lifligt öfvertygade, att föreslagna Gällö-linien alldeles rubbar stambanans idé att sammanbinda Norrland, men icke det nordliga Norge med det öfriga Sverige, anse vi denna plans antagande strida mot de norrländska länens utom en del af Jemtlands berättigade förhoppningar, och då vi förmena, att om linien Hybo—Torpshammar i följd af terrängförhållanden ovilkorligen måste öfvergifvas, linien Hybo till någon punkt mellan Stöde socken och Torpshammar så öfvervägande främjar nämnda idé och dermed det helas bästa samt tro oss hafva anledning antaga, att fortsatta undersökningar i denna linies hufvudriktning icke utesluter hoppet om gynsammare resultat än de hittills vunna, så äro vi beredvillige, att för sådana undersökningars åstadkommande bidraga med fem tusen kronor, sam anhålla vördsammast, att Ni täcktes inför Riksdagen till länets bästa påyrka en sådan utredning, derest icke redan nu antages denna bansträckning. A. P. Hedberg. J. A. Enhörning. Fr. Bünzow. Skönviks aktiebolag. L. F. Bern. Fredrik Bünzow. Aug. Sundberg. Aug. Edström. Lars Berg. Gottlob Näsman. Heffner & C:o. M. Arrhusiander. F. A. Åslund. J. F. Cornell. Wifsta Warfsbolag. John Ekström. E. Rothman. N. O. Sahlin.

Jag behöfver blott vädja till mine herrar landsmän för att af dem få konstateradt, att de personer, som undertecknat detta telegram, såsom jag antydde, utgöra sjelfva blomman af handelsverlden i Sundsvall; och jag kan tillika erinra, att då bland dem förekommer Löjtnant Cornell, hvilken är anställd vid Kongl. Väg- och vattenbyggnadscorpsern, man kan ega en moralisk borgen för att han icke skulle satt sitt namn under telegrammet, om han icke varit öfvertygad, att genom förnyade och fortsatta undersökningar en lämpligare linie skulle kunna uppletas, beträffande sträckningen mellan Hybo och Torpshammar eller annan lämplig anknytningspunkt till tvärbanan. Desse personer hafva dock icke, jag ber få anmärka det, yttrat sig om *tvärbanan*, utan endast om *norra stambanan*. Detta hvad det tekniska beträffar.

Men äfven i ekonomiskt hänseende — och på den delen lägger jag den största vigten — anser jag hvad Herr Ekman yttrar vara

synnerligen beaktansvärdt, då han säger: "Det är likväl uppenbart att uti frågor af sådan vikt som bestämmandet af jernvägars riktning mycket noggranna undersökningar böra föregå och derpå grundade beräkningar uppställas, som ådagalägga det inflytande landets närings- och affärlif kan hemta af den ena eller andra ifrågasatta riktningen, så vida man icke skall löpa fara att fatta beslut, hvilka kunna medföra oberäknelig skada i stället för väntadt gagn." Ja, detta är äfven min åsigt, för så vidt som fortsättningen af jernvägsbyggandet i Norrland utom all fråga i väsendtlig mån kommer att bero af det utslag, i ekonomiskt afseende, som den första jernvägen i Norrland kommer att gifva; och det är således af högsta vikt, att fullständiga undersökningar och utredningar försiggå, innan man fattar ett definitivt beslut, hvarigenom man kunde riskera att göra misstag, som, på sätt reservanten yttrar, kunna medföra oberäknelig skada.

Mot ett uppskof i frågan resa sig visserligen de betänkligheter, som af Jernvägsbyggnadsstyrelsen blifvit anförda, eller att ett sådant uppskof skulle medföra väsendtliga olägenheter i arbetets bedrivande samt ekonomisk förlust för staten. Jag kan här naturligtvis icke, utan att både synas och vara oblyg, tillåta ett inlägg i detta hänseende, som kunde försvaga verkan af denna erinran från den sakkunniga myndighetens sida; och jag skall därför icke heller göra det, äfven om jag för min del *tror*, att dessa kostnader för staten, genom lämpliga anordningar af arbetet, icke böra blifva så stora; men hvad jag deremot kan och bör säga är, att den förlust, som det allmänna skulle ådragas derigenom att ett uppskof skedde, försvinner till en obetydlighet mot den förlust, som skulle drabba det allmänna, om vi nu genom ett förhastadt beslut bestämde oss för en olämplig *riktning* af jernvägarne. I detta fall gäller hvad som vid remissen af den Kongl. propositionen i Första Kammaren yttrades af en motståndare till det östra alternativet, nemligen, att man snart kan glömma de ökade anläggningskostnaderna men att, derest misstag i afseende å jernbanornas riktning och terrängförhållanden begås, sådant medför olägenheter, som fortfara beständigt.

Här har af åtskilliga talare framhållits den åsigt, att man visserligen nu kunde bevilja ett uppskof med bestämmandet af riktningen för *stambanan*, men att man deremot nu måste fastställa riktningen för *tvärbanan*, d. v. s. antingen, i enlighet med Herr Ekmans reservation, från Torpshammar eller annan lämplig punkt i riktning till Håsjö, Dusanäsviken m. m., eller ock, i enlighet med herr J. Rundbäcks reservation, öfver Torpshammar—Ange—Gällö—Östersund m. m. Jag skulle icke hafva något emot ett sådant förfarande, i fall det vore möjligt att nu bestämma endast tvärbanans riktning, utan att på samma gång undertrycka något af de i fråga satta alternativen för stambanans sträckning. Men att detta icke låter sig göra har under förmiddagens diskussion i viss mån blifvit antydt af Grefve Sparre; och jag ber att nu något närmare få uppehålla mig vid denna sak.

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning
(Forts.)

Såsom jag nyss nämnde, lärer det vara omöjligt att nu afgöra endast tvärbanans riktning, utan att på samma gång undertrycka något af alternativen för norra stambanans sträckning. Jag hemställer nemligen till Herrarne, huruvida — derest t. ex. genom begge Kamrarnes sammanstående beslut eller genom gemensam votering beslut nu fattades derom, att tvärbanan skulle, i enlighet med Herr Ekmans förslag, dragas öfver Torpshammar—Håsjö — någon sedermera skulle vilja vid nästa riksdag ifrågasätta, att stambanan borde från Hybo gå öfver Vålje—Ånge till Torpshammar. I sådant fall komme ju jernvägen från Hybo att först gå i nordvestlig riktning till Ånge, derpå rakt österut till Torpshammar, vidare norrut till Håsjö, hvarifrån tvärbanan skulle utgrenas sig i nordvest fram emot Östersund o. s. v. En sådan kombination anser jag icke gerna kunna på allvar i fråga komma, utan i det fall jag förutsatt, måste man väl vid nästa riksdag besluta sig för linien eller Vålje—Torpshammar eller möjligen den ännu östligare Johannisforssträckningen; hvarigenom således det sädliga alternativet för norra stambanan i sjelfva verket blefve undertryckt. Skulle man åter nu bestämma den sydligare riktningen för tvärbanan, enligt Herr Rundbäcks förslag, så att tvärbanan komme att dragas öfver Torpshammar—Ånge—Gällö o. s. v., så lärer väl ingen kunna föreställa sig, att vid nästa riksdag man skulle kunna förena sig om norra stambanans utläggande från Hybo vare sig öfver Vålje eller Johannisfors till Torpshammar och vidare derifrån till Håsjö, när i sådant fall norra stambanan mellan Torpshammar—Håsjö och tvärbanan mellan Ånge—Gällö komme att på endast omkring 3½ mils afstånd från hvarandra löpa i tvänne parallela linier, en anordning som vore olämplig, när densamma skulle förorsaka ökade kostnader, och intet hindrar att de begge banorna på sträckningen emellan Torpshammar och Håsjö kunna sammanfalla med hvarandra.

Hvad som dock, från min synpunkt sedt, innebär den största faran af ett *partiell* uppskof med frågans afgörande i enlighet med Herr Rundbäcks reservation är, att derigenom komme att till en obestämmd framtid uppskjutas stambanebyggandets fortsättning till de öfriga delarne af Norrland. Man kan nemligen vara öfvertygad, att i samma stund vare sig denna reservation, eller herr Carl Ifvarssons reservation vinner framgång — hvilket i sjelfva verket vore sak samma, ty Herr Carl Ifvarsson vill ej veta af denna tillfälliga accessoir till det vestra alternativet, som heter Gällö—Håsjö-linien och som skulle kunna tillförsäkra Norrland om jernvägsnätets utsträckning vidare norrut — i samma stund får Norrland lugna sig vid den tanken, att det dröjer länge, innan stambanebyggandet kommer att fortsättas i Norrland. Det är från denna synpunkt sedt, som jag mest fruktar herr Carl Ifvarssons förslag i detta fall, liksom i många andra frågor, såsom t. ex. då han just vid behandlingen för ett par år sedan af den norrländska jernvägsfrågan ville stryka oss om munnen med de der bekanta 200,000 kronorna blott till undersökningar. Den gången lyckades han icke med sin manöver och jag hoppas, att han äfven nu skall misslyckas. Nu är ytterligare

att märka, att regeringen sjelf genom sin nu föreliggande proposition förklarar, att så vida man måste begränsa sig inom det af Riksdagen sjelf uppställda program, d. v. s. till byggandet af tvärbanan och den norra stambanans framdragande till denna tvärbanan, Norrlands intresse icke kan tillfredsställas med mindre än att östra eller Håsjö-alternativet väljes, men att, så vida man går utöfver detta af Riksdagen bestämda program, detta intresse endast kan tillgodoses på det vilkor, att man beslutar sig för byggandet af den utaf Herr Carl Ifvarsson tillbakavisade Gällö—Håsjölinien.

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

Således kan jag för min del icke tillstyrka annat än uppskof med frågan i dess helhet eller också bestämmandet nu af icke blott tvärbanans utan äfven stambanans riktning. Det förefaller mig också odiöst och motbjudande att genom att sönderdela frågan undertrycka de alternativ, som efter en fullständigare utredning kunna finnas berättigade. Men, ehuru jag således anser, att ett uppskof med frågan i dess helhet är högeligen önskvärdt, så är det dock gifvet, att jag måste tänka mig möjligheten, att mina skäl icke godkännas af majoriteten, utan att jag blir tvungen att rösta för något af de ifrågasatta alternativen, och jag får då öppet förklara, att, huru obehagligt det än är att i denna högmålsfråga för Norrland nu bestämma mitt votum, då jag icke känner mig stå på fast botten, enär icke de utredningar förefinnas, som jag anser nödvändiga, jag nödgas ovillkorligen bestämma mig för det östra alternativet, *dels* därför att endast detta alternativ — då jag nemligen icke kan tänka mig möjligheten att af regeringens "antingen—eller" det första alternativet i sin helhet vinner Riksdagens eller åtminstone denna Kammares bifall — innefattar en underpant derpå, att stambanebyggandet i Norrland kommer att fortsättas, *dels* därför att detta alternativ mest öfverensstämmer med det beslut Westernorrlands läns landsting enhälligt fattat; och *dels* slutligen därför att jag är öfvertygad derom, att detta alternativ skall visa sig ega den starkaste lifskraften, så till vida, som detsamma eger förmåga att bidraga till vidare utveckling af jernvägssystemet i Norrland, synnerligen genom en bibanas dragande från kustorterna, såsom Hernösands- eller Nylands-trakten upp emot linien Håsjö—Sollefteå. Jag är öfvertygad derom, emedan dessa orter hafva ett ofantligt stort intresse af att genom jernväg komma i beröring med så väl Norge som Norra Ångermanland. Denna det östra alternativets inneboende förmåga, att bidraga till vidare utveckling af Norrlands jernvägssystem, inverkar i betydlig mån bestämmande för mig, under det jag antager, att i detta hänseende det vestra alternativet skall befinnas vara nästan ofruktamt.

Såsom jag förut nämnt, önskar jag uppskof med frågan i sin helhet, och jag gör detta äfven ur den synpunkt, att jag, i olikhet med landshöfdingen i ett grannlän, der meningarne icke äro väsendtligen skiljaktiga i denna fråga, är satt till höfding i ett län hvarest deremot stor meningsskiljaktighet, grundad på olika intressen, råder, hvadan det är högst viktigt att efter frågans närmare ut-

Angående
norra stas-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

redning opartiske domare komma att afgöra densamma. Och så blir det också. Ty helt visst skall genom ett uppskof under mellantiden en välförtjent seger förberedas åt det alternativ, som har den största inre styrka, och i det fall befinner sig Norrland i en fördelaktigare ställning än de landsdelar, der jernvägstvister förut utkämpats, att beträffande Norrland frågan kommer att bedömas och afgöras af en opartisk majoritet, som icke, liksom ofta tillförene inträffat vid afgörandet af jernvägsfrågorna, tillkommit på konstladt sätt efter dagtingan emellan lokalintressena. Jag hörde min granne till höger — jag aktar den förutseende blicken hos honom — och jag hörde äfven någon annan på förmiddagen antyda, att, om man uppskote frågan, kunde man frukta, att densamma under en kommande riksdag skulle blifva ett tvistefrö och bidraga till förryckning af andra dermed icke sammanhängande frågor. Ja, det kan väl hända, men jag ber att härvid i allmänhet få erinra om, hvad äfven Herr P. Olsson sagt, att många föregående riksdagar hafva fått underkasta sig sådana äfventyrligheter, och det få väl de kommande också göra, men särskildt ber jag att få tillägga, att — så vidt de personer, hvilka sett saken från denna sida och fruktat olägenheter ur denna synpunkt, dermed hafva menat, att, då den tid, under hvilken anslaget till enskilda jernvägsanläggningar blifvit beviljadt, går till ända med nästa år och nytt anslag för samma ändamål då kommer i fråga, de särskilda ortintressena då skulle begynna att operera och förbinda sig med hvarandra, hvarigenom den norrländska jernvägsfrågan kunde komma att förrycka och förryckas — denna Kammare har i sin hand ett suveränt medel att förebygga dessa olägenheter, nemligen samma medel, som 1870 års Riksdag med verklig statsmannablick och till dess evinnerliga heder använde. Jag hade icke den äran att då vara ledamot af denna Kammare, men den glädde mig denna sjelfbevarelseinstinkt, som ledde Kammaren, då den för understöd-jande af enskilda jernvägar öfverlemnade dessa 10 millioner till regeringens disposition, och jag tror, att Kammaren icke behöfver ångra detta beslut, då den erinrar sig de banor, som i följd deraf kommit till utförande, stora Bergslagsbanan, Carlskrona—Wexjöbanan, Gefle—Upsalabanan o. s. v. Ja, jag tror också, att Riksdagen icke heller skall behöfva ångra sig, om ett sådant beslut ännu en gång fattas, likasom man kan vara förvissad, att medlens fördelning skall falla i lika värdiga händer som förut.

Under dessa förhoppningar, och då vi under alla förhållanden måste följa hvad som för stunden är rätt, slutar jag med uttalandet af den önskan, att Kammaren icke måtte vägra bifall till min hemställan om uppskof med frågan i dess helhet.

Herr Berggren: Herrarne erinra sig nogsamt, att jag mycket sällan begärt ordet under denna riksdag, och allra minst hade jag kunnat ana, att jag skulle blifva uppfordrad att i en och samma fråga uppträda för andra gången. Men den siste talaren har tvungit mig dertill. Han har funnit lämpligt att åberopa ett telegram af

26 sistlidne Februari från flere aktade personer, boende i den stad jag tillhör, personer, hvilkas yttranden jag naturligtvis är den förste att tillerkänna allt afseende. Jag ber få nämna, att jag samma dag har haft samma telegram. Herr Treffenberg har gjort bruk af sitt. Men märkom, mine Herrar, han erinrar med rätta, att icke ett ord yttrats i telegrammet om närmare undersökning af tvärbanan från Torps-hammar. Ja, icke ett ord, ty derom har man städse varit fullt ense, men om den af Jemtlands läns jernvägskomiterade då offentliggjorda planen att fortsätta norra stambanan från Gällö till Håsjö; det var härom man hyste någon tvekan. Jag står i detta hänseende på samma punkt som mina kommittenter; jag har uttalat denna tvekan på förmiddagen; jag har sagt min åsigt vara, att banan borde gå parallelt med hafvet, och fortsätta norr ut i den rakaste riktningen, om icke precis till Håsjö, ty detta namn kände vi knappt till, förrän det nu på en gång blifvit verldskunnigt, utan från Hybo mot Sollefteå o. s. v. Jag sade ju på förmiddagen, att jag var böjd att antaga Herr Rundbäcks reservation, och jag yttrade icke ett ord om Gällö—Håsjöbanan. Många både telegram och bref hafva sedan Februari månad kommit mig till handa från hemorten, hvilka alla gå ut på: »hända hvad som hända vill, men icke uppskof med tvärbanan». Man menar, att, om vi besluta att uppskjuta afgörandet i dess helhet, denna fråga skall kunna på ett fredligt sätt uppgöras. Ja, det kan nog hända, men jag betviflar på det högsta, att målet vinnes på det sätt, som en motionär föreslagit, nemligen att de nordligaste länens landsting skulle utse de komiterade, som hade att låta anställa undersökning och afgifva yttrande i frågan. I det län jag tillhör är majoriteten gifven i detta fall; det är samma majoritet, som här är representerad, och som hellre vill uppskof än tillmötesgående mot olika tänkande. Tvärbanan skall, så är dess lösen, gå från Näskott öfver Håsjö till Sollefteå. Jag medgifver gerna, att detta blir en kortare väg till segelled än vägen på Sundsvall, men det är att märka, att Ångermanelfven icke är trafikabel för annat än små ångbåtar och mindre skutor, för än vid Nyland och jag tror att, om Herrar ångermanländingar, vesterbottningar m. fl. vilja räkna riktigt noga, blir afståndet från Näskott till Nyland ungefär lika långt som från Näskott till Sundsvall. Men, mine Herrar, 1873 års Riksdags beslut gick ut på att bygga tvärbanan — icke mellan Trondhem och Nyland — utan mellan Trondhem och Sundsvall. Jag förmodar, att Riksdagen hvarken nu eller framdeles ämnar ändra detta beslut. Den ärade talaren menade att det bästa skulle vara att för närvarande uppskjuta alltsamman. Det förefaller mig, som om man härvid bygger sitt hopp på det gamla kända ordspråket, »den som vinner tid, vinner allt», men att vinna någonting i sak genom närmare utredning eller undersökning i afseende på lämpligaste riktningen af tvärbanan, det påstår jag bestämdt vara platt omöjligt. Man må gerna uppskjuta frågan om den uppåtgående bansträckningen, ty der kan det ju hända, att man kan vinna ytterligare upplysningar, men i afseende å tvärbanans riktning

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning
(Forts.)

föreligger en så fullständig utredning, att vi aldrig i någon af våra jernvägsstrider vid föregående riksdagar haft något dermed jemförligt. Här äro icke mindre än 14 tabeller upprättade, som innehålla uppgifter i alla de minsta detaljer, förutom de noggranna uppgifter och redogörelser, som i texten förekomma. Hvad kan man med skäl mera begära?

Det finnes icke ens den ringaste anledning till att tro, att i *detta* afseende frågan, om den uppskjutes, skall vinna något i klarhet. Mera än två riktningar, mellan Torpshammar och Näskott, hafva aldrig uppgifvits och det kan aldrig blifva, likasom det icke varit, fråga om att antaga någon annan än endera af dessa två, ty terrängförhållandena medgifva det icke. Låtom oss därför nu afgöra saken! Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Carl Ifvarsson: Det skulle utan tvifvel vara det angenämaste för oss, som icke hafva någon lokalkänedom, att helt och hållet slippa deltaga i denna frågas behandling. Åtminstone skulle jag för min del anse det så, men frågan har nu kommit på den ståndpunkt, att detta icke låter sig göra. Kongl. Maj:ts proposition innehåller — hvad man än må säga derom — två alternativ, och det gör, att man måste välja ettdera af dessa båda alternativ. Man kan icke nu begagna sig af den gamla beqväma utvägen att förklara, att man hyser fullt förtroende till den Kongl. propositionen, ty gör man det, så vet man ju icke, hvilketdera alternativet man bifallit och icke heller kan man öfverlåta åt Kongl. Maj:t att afgöra frågan och detta också af samma skäl, att Kongl. Maj:t sjelf är tveksam mellan tvänne förslag. Det gäller således nu för Riksdagen att afgöra frågan, och hvar och en, som med sin röst har skyldighet att bidra dertill, måste därför göra sig förut noga reda för, hvilketdera förslaget, enligt hans åsigt, är det bästa. Och då åtminstone för mig icke förelegat andra handlingar än hufvudsakligast Jernvägsstyrelsens betänkande samt den Kongl. propositionen jemte det dervid fogade Stats-Utskottets betänkande, med alla sina reservationer, har jag med ledning af dessa handlingar sökt göra mig åtminstone någorlunda bekant med frågans nuvarande ståndpunkt, och huru detta utfallit framgår af min vid Stats-Utskottets betänkande fogade reservation i ämnet. Jag vill därför nu endast i korthet angifva de skäl, på hvilka jag grundat min öfvertygelse i frågan om de norrländska jernvägarnes rätta sträckning.

Jag nämnde, att jag hemtat skälen för min åsigt från de handlingar, som varit tillgängliga för mig, och på dessa skäl anser jag, att det första af Regeringens alternativ är så pass motiveradt, att vid valet emellan dessa båda alternativ man ovikorligen måste gifva företräde åt det vestliga, emedan det ostliga, som Utskottet tillstyrkt, är så pass underhålligt, att det icke kan anses uthärda jemförelse med det förra. Men hvad beträffar banan från Gällösundet till Håsjö, så och då Riksdagen icke beslutit, att någon bana i den riktningen skall byggas och det icke är utredt, om den

är till Norrlands verkliga intresse samt dertill kommer, att banans sträckning icke är för närvarande närmare undersökt; och derjemte erfarenhet icke blifvit vunnen om jernvägars anläggning i Norrland och deras trafikerande m. fl. omständigheter, så har jag ansett, att man ännu icke bör gifva Norrland någon handpenning på denna bana. Det var med anledning häraf, som jag icke ville inom Utskottet tillstyrka, att Kongl. Maj:ts proposition i denna del skulle bifallas.

Deremot, beträffande tvärbanan från Torpshammar öfver Ange till Gällösundet och vidare uppåt, så anser jag, att denna bana har stort skäl för sig framför det östra alternativet, under förutsättning, att man också bygger en bana från Hybo öfver Vålje till Ange, emedan endast i sådant fall man kan antaga, att vi få en lämplig jernväg uppåt. Det skulle blifva en mycket besynnerlig krökning på tvärbanan, om banan mellan Torpshammar och Ange skulle vara stambana mellan Hybo och Ange på samma gång. Det vore då mera lämpligt att kalla den bana, som kommer att gå vidare uppåt Norrland för stambana och banan mellan Torpshammar och Ange för tvärbana. Således anser jag båda dessa banor stå i ett sådant sammanhang med hvarandra att, så vidt man uppskjuter bestämmandet af den ena banan, är man icke nog försigtig, ty det kan då hända, att tvärbanan lägges i en krökning och den uppåtgående stambanan åt ett annat håll. Från denna synpunkt sedt, skulle man kunna anse, att det kan hafva goda skäl för sig att nu göra ett uppskof med frågans afgörande.

Jag föreställer mig, att det icke kan på fullt allvar blifva fråga om att bygga en bana från Hybo till Torpshammar och på samma gång bygga en bana mellan Torpshammar—Ange och Gällö, som skulle kallas tvärbana, ty vore det förhållandet, så kunde det hända, att man på en lång sträcka finge två uppåtgående banor, som låge parallelt med hvarandra. Jag antager, att det icke på lång tid skall blifva sådan rörelse på denna bana, att detta kan vara behöfligt, och det kan väl icke vara skäl att göra detta, förrän man fått erfarenhet om huru det kommer att bära sig med banorna i Norrland och huruvida vi kunna hafva rätt att utkasta så stora summor på jernvägar i dessa trakter. Jag har på dessa skäl kommit till samma resultat som Utskottet, att nemligen tillstyrka Kongl. Maj:ts proposition i hvad dess första alternativ angår, med undantag af linien mellan Häsjö och Gällösundet, hvilken bana jag afstyrkt på de skäl jag redan anført.

Hvad beträffar yrkandet om uppskof med frågans afgörande, så kan jag icke neka, att skäl derför finnas. Dels inkom den Kongl. propositionen temligen sent på Riksdagen, dels hafva ledamöterna så väl i Utskottet som i Kamrarna haft ganska kort tid att taga frågan i öfvervägande och derfore, samt då åtskillige riksdagsmän icke äro närvarande, kan man med skäl säga, att uppskof vore på sin plats, men jag tror dock ej att ändamålet dermed vinnes. Jag har af de handlingar, jag förut åberopat, sett, att ett uppskof med frågans afgörande skulle medföra stor förlust för staten och derfore har

*Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)*

Angående
vestra stam-
männans sträc-
ning.
(Forts.)

jag gripit mig an med att förmedelst de handlingar, hvartill jag haft tillgång, bilda mig ett omdöme om frågan, så mycket som varit mig möjligt. Det vill jag på förhand säga, att för den händelse det vestra alternativet eller den Kongl. propositionens vestra alternativ skulle förkastas, så att valet endast skulle återstå emellan Utskottets förslag och ett uppskof i form af afslag å alltsammans, så röstar jag för det senare, hellre än att antaga Utskottets förslag, som, så vidt jag af de för mig tillgängliga handlingar kunnat se, är alldeles oantagligt.

Jag skall nu icke vidare upptaga Kammarens tid med att yttra mig, emedan jag icke har någon lokalkännedom och skulle helst lemna afgörandet till dem, som hafva detta, men äfven desse äro synnerligen oense och tvista med hvarandra om denna fråga, så att äfven från detta håll är ingen upplysning att erhålla. Jag instämmer med dem, som yrkat bifall till min reservation, hvilken alldeles öfverensstämmer med Herr Nordenfelts reservation i dess 1:sta, 2:dra och 4:de moment; å det 3:dje momentet af nämnda reservation har jag yrkat afslag.

I händelse åter Utskottets förslag skulle vinna framgång, kommer jag, såsom jag först sagt, att rösta för uppskof.

Herr C. A. Larsson: Då denna fråga behandlades i Utskottet, voro vi alla öfverens om att tiden för handläggning af en så vigtig fråga var alldeles för kort tilltagen, helst flere af Utskottets medlemmar voro i saknad af den för frågans bedömande nödiga lokalkännedom och man icke hade något annat att stödja sig på än de beräkningar och tillstyrkanden, som dels Jernvägsstyrelsens utredning och dels Kongl. Maj:ts proposition innehöllo. Då nu ingendera af de framställda alternativen i oförändradt skick kunnat vinna Riksdagens bifall och då man hör, att icke norr-
ländingar sjelfva äro tillfreds med den auktoritet, på hvilken Kongl. Maj:ts förslag stöder sig, nemligen Byggnadsstyrelsen, så anser jag, att det bästa vore att låta hela tvisten anstå till nästa riksdag, och detta är så mycket mera oskadligt, som det finnes en sträcka af 14 mil, som är helt och hållet godkänd och man således icke är tvungen att nu bestämma sig för riktningen längre upp, innan man använt de medel, som redan vid denna riksdag blifvit anslagna.

Men jag tror, att under tiden kunde de representanter, som ännu icke hafva tillräcklig kännedom om frågan, hinna sätta sig närmare in i frågan; och vi kunde möjligen komma derhän, att Regeringen lade fram ett förslag, om hvilket man verkligen kunde säga, att det vore från Regeringens sida förordadt, så att för oss, som icke ega tillräcklig kännedom om ortförhållandena, Byggnadsstyrelsen eller Regeringen ej framställde ett förslag, som innebure ett antingen — eller, och icke satte oss i villrådighet om hvilketdera, som vore det bästa. Utskottet hemställer, att man icke nu måtte fatta definitivt beslut i afseende å omtvistade delar af frågan, och Herrarne må icke förtänka Utskottet, om det ansett tiden för

kort, då man ju knappast hunnit läsa igenom handlingarne. Hur kan man för öfrigt fordra, att vi skulle stå färdiga att lägga våra röster i vägskaalen, då det gäller 24 millioner och kanske hela Norrlands intresse skulle förstöras. Ty man vet, att sedan en bansträckning en gång fått en bestämd utgångspunkt, låter det sig icke göra att utan betydliga kostnader och förluster ändra riktningen.

Man torde icke heller hafva att befara några förluster genom ett uppskof med frågan. Jag hörde visserligen häremot i dag åberopas af en ärad talare, att vi, om vi icke nu bestämma oss, skulle förlora en half million, derigenom att vi ett år senare finge inkomster af banan. Men om de 4½ millioner, som äro anslagna, användas på tvärbanan, blir den ju förr färdig och kan förr lemna inkomster, så att någon förlust bör dervid icke ifrågakomma.

Då, som sagdt, frågan för flere af Kammarens ledamöter icke är så alldeles känd, sluter jag mig till deras åsigt, som yrka afslag för närvarande å så väl Kongl. Maj:ts proposition som det föreliggande, af Utskottet tillstyrkta alternativet.

Herr Bergström: Herr Talman! Det må ursäktas mig, att jag i en fråga af sådan vikt som denna för andra gången tager till ordet. Jag fruktade på förmiddagen att trötta Kammaren och blef därför mindre vidlyftig än jag hade tänkt för att fullständigt uttömma ämnet. Hvad då brast uti mitt anförande vill jag nu söka supplera och sålunda anställa en jmförelse emellan de fördelar, som erbjudas å ena sidan af det jernvägssystem, som utaf Stats-Utskottets pluralitet blifvit förordadt, och å den andra af det uti Kongl. Maj:ts proposition föreslagna jernvägssystemet.

Hvad då till en början angår anläggningskostnaderna, ber jag få fästa uppmärksamheten dervid, att det jernvägssystem, som af Stats-Utskottet förordats, endast är 840,000 kronor billigare än det af Kongl. Maj:t föreslagna. Men hvilka fördelar vinnas icke om man antager det senare systemet, emot hvad som blefve förhållandet, derest Stats-Utskottets system antoges. Först och främst — och deruppå ligger, enligt mitt förmenande, stor vikt — komme, genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag, Östersund att ligga omedelbart vid jernbanan, hvaremot, enligt Stats-Utskottets förslag, Östersund endast skulle indirekt beröras af jernvägsnätet, nemligen genom en bibana. Det gäller emellertid här, sasom också redan framhållits, icke endast den lilla staden Östersund, utan det gäller att komma i beröring med hela Storsjöns vattensystem och dess bästa hamn vid Storsjön, som otvifvelaktigt är Östersund. För öfrigt har denna stad visat sig mäktigt af en synnerlig utveckling, och jag tillåter mig i detta hänseende åberopa den snabba tillväxt i folkmängd, som denna stad företett, och hvilken till och med är snabbare än uti någon annan stad i hela riket.

På en så lång genomgående bana, som emellan Sundsvall och Trondhem, är det i min tanke alldeles nödvändigt, att en stad utgör mellanstation. Ty endast en stad kan motsvara de anspråk,

*Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)*

Angående
norra stam-
anans sträck-
ning.
(Forts.)

som ställas på en stor mellanstation å en lång transitobana. Om till exempel trafiken måste inställas till följd af snöhinder, hvart skola de många resande, hvilka nödgas underkasta sig ett oväntadt uppehåll i sin färd, taga vägen, om icke en stad ligger vid banan? Jag åberopar här vid lag den nytta till exempel den lilla staden Christinehamn gjorde under det stora snöfall, som inträffade i början af detta år. Äfven för speditjonsaffärerna emellan Botten och Vesterhafvet är det af nöden, att en stad utgör mellanstation. Jag tror således, att redan deruti, att Östersund, enligt Kongl. Maj:ts förslag, *omedelbart* beröres af jernvägen, ligger en stor fördel.

Vidare tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derå, att tvänne bandelar, hvilka gå uti alldeles samma riktning, hvori all rörelse i Norrland går, komma till stånd, i händelse Kongl. Maj:ts förslag antages, men måste alldeles uteblifva, derest man bifaller Utskottets förslag. Den första bandelen är den emellan Torpshammar och Ånge, hvilken är $3\frac{1}{2}$ mil lång. Vidare bandelen Håsjö—Gällö, som är mera än 6 mil lång.

Hvar och en, som besökt Norrland, har otvifvelaktigt kommit till insigt derom, att all rörelse derstädes går från kusten inåt landet och vice versa. När man till exempel befinner sig i Hel-singland, hör man nästan icke talas om någon annan rörelse än den inåt Herjådalen eller derifrån tillbaka, och på samma sätt talas det i Medelpad egentligen ej om någon annan rörelse än till och ifrån Jemtland. Det är naturligt, att äfven kusttrafik der eger rum, men i mycket mindre utsträckning och naturligtvis endast så länge, som sjön är öppen. Jag var i tillfälle att fara i en sådan riktning, då jag förlidet år besökte Norrland. Jag färdades nem-ligen landsvägen från Ljusdal till Delsbo, och jag kan intyga, att det finnes ingen landsväg i hela Sverige, som är så trafikerad, som denna lilla landsvägsbit. Jag mötte den ena foran efter den andra, försedd med lifsmedel och andra förnödenheter åt den befolkning, som vistas efter Ljusnans dalgång, der den sysselsätter sig med skogsafverkning. Hela det nedra landet i Norrland lever, som man vet, snart sagdt på det öfre landets skogar. Jag kan följakt-ligen icke finna annat, än att Kongl. Maj:ts förslag eger ett af-gjort företräde.

Kastar man en blick på kartan, skall man emellertid finna, att det system, som Utskottet föreslagit, går nästan rakt från söder till norr, från Hybo till Håsjö. Derigenom förtryckes, såsom jag förr nämnt, tvärbanans raka gång på sitt mål; men det kan icke vara riktigt att förlägga en tvärbana, en transitobana med hänsyn till andra förhållanden. Det är väl sant, att de nordligare land-skapen förtjena, att man äfven vid dem fäster något afseende, och att man närmar jernvägsnätet till dessa provinser. Men detta sker i min tanke lämpligast på det sätt, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget, nemligen genom att bygga linien Gällö—Håsjö. Visser-ligen uppkommer derigenom en omväg af $\frac{3}{10}$ mil; men detta är ett afstånd, som man icke har rätt att tala om, när det gäller Norr-

land, der ett län, nemligen Norrbottens, utgör en tredjedel af hela rikets areal.

Hvad är det nu för skäl, som Utskottet anfört till stöd för sin förklaring, att det af detsamma fordrade systemet har ett afgjort företräde framför det, som Kongl. Maj:t föreslagit? Jag får för min del säga, det jag icke anser dessa skäl vara särdeles viktiga; jag vågar icke säga, att de äro underhaltiga. Först börjar Utskottet med ett i min tanke ganska dunkelt resonnement, då det säger: »Den modifikation i 1873 års Riksdags beslut, som af påföljande eller 1874 års Riksdag, uppå Kongl. Maj:ts proposition, medgafs, bestående deri att jemväl tvärbanan skulle byggas bredspårig, har visserligen underlättat möjligheten af ett förslag, sådant som det i förra alternativet af Kongl. Maj:t framlagda, med möte mellan stam- och tvärbanan vid Ånge samt en särskild bana mellan Gällösund och Håsjö, men de af så väl Kongl. Maj:t som Riksdagen uttryckligen uttalade motiven för tvärbanans byggande bredspårig hade intet att göra med *banans sträckning*». Låtom oss då antaga, att beslutet om banans byggande smalspårig ännu stode vid makt; skulle väl detta förhindra byggandet af en bana från Gällö till Håsjö? Ingalunda. Om tvärbanan hade kommit att byggas smalspårig, hade följden naturligtvis blifvit, att hvarje bana, som kommit att byggas norr ut från tvärbanan, äfven blifvit bygd smalspårig. När nu Riksdagen, på Kongl. Maj:ts proposition, förändrat detta beslut derhän, att äfven tvärbanan, skulle få byggas bredspårig, blir väl ock följden deraf, att de banor, som komma att utgå från denna, byggas bredspåriga, men ingalunda lärer deraf verkas en sådan förändring, som Utskottet ansett. Utskottet säger vidare: »I detta afseende kvarstå ännu samma motiv, som lågo till grund för hela det år 1873 fattade beslutet, hvarmed i hufvudsaklig grad afsågs att medelst *stambanan* ävägbringa oafbruten samfärdsel mellan Norrland samt det öfriga riket och utlandet, under det förbindelsen med Trondhjemsfjorden borde åstadkommas medelst *tvärbanan* med sträckning genom Jemtland». Men jag tager mig då friheten att erinra om, att 1873 års Riksdags beslut icke afsåg något annat än åstadkommandet af en förbindelse mellan Botten- och Vesterhafvet medelst en tvärbana och derjemte att sätta denna tvärbana i förbindelse med Sveriges öfriga jernvägsnät med Storvik till utgångspunkt.

Vidare säger Utskottet: »Det förstnämnda viktiga ändamålet skulle, enligt Utskottets åsigt, allt för litet tillgodoses, om Riksdagen bifulle Kongl. Maj:ts förra alternativ, innefattande *stambanans* dragning så långt åt vester som till Ånge och en särskild, temligen godtyckligt från Gällösund utgående bana till Håsjö». Ja, 1873 års Riksdags beslut afsåg icke att tillgodose en samfärdsel mellan Norrland och det öfriga riket i vidsträcktare mån, än att den uppåtgående banan skulle träffa tvärbanan, men icke vidare. Utskottets påstående, att Gällö skulle vara en godtyckligt vald punkt, vågar jag bestrida. Tvärtom visar det sig, att linien Gällö—Håsjö särdeles väl förmedlar alla afstånd både för rörelsen på Trondhjem och för rörelsen på södra Sverige.

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

Då Stats-Utskottet föreslagit, att man icke skulle direkt beröra Östersund, utan endast förmedelst en bibana åstadkomma förbindelse med nämnda stad, så har Utskottet såsom skäl härför åberopat, att man icke borde förlänga vägen för trafiken från Håsjö till Näskott och Norge med 32,000 fot. Men detta resonement ställer sig icke rätt väl tillsammans med Utskottets förslag, beträffande jernvägssträckningen i dess helhet, som, enligt detsamma, skulle blifva 6 mil 11,000 fot längre än den i Kongl. Maj:ts proposition är föreslagen. I sanning egendomligt, att under det Utskottet, då det gäller direkt beröring af Östersund, icke vill medgifva en förlängning af 32,000 fot, det likväl sjelf förordar en förlängning af 6 mil 11,000 fot å hela sträckningen.

Vidare uttalar sig Utskottet i ogillande ordalag om att stambanan skulle dragas "så långt åt vester genom Jemtland". Detta är ett misstag af Utskottet, ty Ånge ligger icke i Jemtland. Och som den uppåtgående stambanan slutar vid Ånge, är det fullkomligt felaktigt att påstå, det Kongl. Maj:t föreslagit stambanans dragning genom Jemtland.

Slutligen åberopar Utskottet några statistiska data, lemnade af Herr Brun. Dessa data inskränka sig dock till år 1873. Men vill man dåra sig med dylika uppgifter, så anser jag det vara riktigare att handla, såsom Jernvägsbyggnadsstyrelsen gjort, nemligen att operera med medeltal, och då får saken ett helt annat utseende. Då visar det sig, såsom jag sagt förut, icke allenast att folkökningen i Östersund är jembforelsevis starkare än i någon annan norrländsk stad, utan äfven att folkökningen i Jemtland är större i medeltal årligen än i Helsingland. Och af den utredning i ämnet, som är lemnad af Jernvägsbyggnadsstyrelsen se vi, att Jemtland äfven har större skogsareal än Helsingland.

Slutligen förmenar Utskottet, att den trafik för transport af skogsprodukter, som antagits komma banan, enligt vestra linien, till del, ej kan blifva betydlig. Äfven denna förmodan anser jag vara fullkomligt vederlagd af hvad som förekommit under öfverläggningen i denna Kammare, hvarvid nemligen visats, att Refsundalinien kommer att bereda banan en stor trafik af trävaror, hvaremot, om tvärbanan förlägges längs ut med Indalselven, skäl icke saknas till det antagandet, att banan får svårt att täfla med de flottleder, nämnda elf erbjuder.

Dessa äro, i korthet anförda, de skäl, på grund hvaraf Stats-Utskottet afstyrkt Kongl. Maj:ts förslag och förordat antagande af den östra sträckningen. Dessa skäl, anser jag emellertid icke vara fullt giltiga och förnyar derföre mitt yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Gunnar Eriksson: Till en början vill jag upplysa, att jag har mitt hemvist 10 ¹/₈ mil vester om Östersund och omkring 7 å 8 mil vester om Näskott, hvadan man icke skäligen kan beskylla mig för några egentliga beräkningar i fråga om bestämmandet af norra stambanans, lika litet som om tvärbanans sträckning.

En talare på förmiddagen, Herr Malmberg, yttrade, att det motiv, som föranledt den petition i ämnet till Kongl. Maj:t, hvilken Jemtlands landstings jernvägskomiterade ingifvit, icke skulle vara ett jemtlandsintresse, utan att petitionen afsåge Östersunds och Norges intressen. Mot en sådan uppgift måste jag nedlägga på det bestämdaste min protest. Nämnde komiterade hafva icke arbetat i Östersunds eller Norges intresse, utan i Jemtlands läns, och i detta fall är det lyckliga förhållande för handen, att länets och nämnde lilla stads intressen sammanfalla. Man har här ordat vidt och bredt om norra delen af Jemtland, men helt och hållet glömt bort dess södra del och Herjeådalen; och det torde derfore tillåtas mig att tala något om så väl södra Jemtlands som Herjeådalens ställning till förevarande fråga. Om banan drages direkte öfver Östersund, skola, förutom staden, alla öster och söder om Storsjön belägna socknar, nemligen Brunflo, Marieby, Lockne Sunne, Frösön, Hallen, Norderön, Marby, Berg, Oviken, Myssjö, Näs och Hackås, med en sammanräknad folkmängd af något öfver 15,000 personer, deraf hafva gagn, enär de genom ångbåtskommunikationen finge sina naturliga utfartsvägar till Storsjöns hufvudstationer, Lillviken och Östersund. Om deremot åt banan gifves sträckningen norr om Östersund, skulle till exempel en bergsbo, som ville begagna sig af densamma för resa åt Stockholm eller Sundsvall, nödgas resa 9 mil med ångbåt vesterut till Ytterån för att sedan färdas tillbaka en lika väglängd på banan. Samma är förhållandet med öfriga socknarne öster- och söderut, ehuru omvägen för dem afkortas i förhållande till deras större eller mindre afstånd från Ytterån. Således är det något annat än ett östersundsintresse, som förordat sträckningen öfver Ange—Östersund.

Provinsen Herjeådalen, som hittills alltid varit förgäten i fråga om kommunikationsväsendets bättre ordnande, skulle ock, om den vestra sträckningen antages, få vara med på ett hörn och kunna tillgodogöra sig nyttan af tidsenliga kommunikationer. Om man beräknar landsvägsforslingen i Norrland kosta 35 öre och jernvägsforslingen till 3 öre per centner och per mil, motsvaras 1 landsvägsmil med afscende på godstrafiken af ungefär 10 jernvägsmil. Om man efter detta förhållande reducerar jernvägsmilen till landsvägsmil, så finner man att, med nyanlagda landsvägar mellan Hofverö samt Rätan och Wemdalen, äfvensom mellan Ytter-Hogdal och Ramsjö, dessa och innanför liggande kommuner skulle erhålla en förminskning i väglängden till kusten, utgörande för:

Rätan, som har 19,5 mil till Hudiksvall, 13,4 mil enligt Ångealternativet;

Wemdalen, 25,6 mil aflägsset från Hudiksvall, 16 mil;

Ytter-Hogdal, som ligger på 14,5 mils afstånd från Hudiksvall, 9,2 mil;

Hede får ungefär enahanda vinst som Wemdalen;

Öfver-Hogdal samma som för Ytter-Hogdal;

Andra Kammarrens Prot. 1875. N:o 56.

Elfras, som har 15,5 mil till Hudiksvall, 7,7 mil; samt *Sveg* och *Lillherrdal* enahanda som för *Elfras*, men ingen eller ringa enligt Håsjö-alternativet.

Det synes således, att äfven Herjeådalen kan hafva nytta af den vestra sträckningens antagande; och de kommuner, jag nu uppräknat, hafva tillsammans icke mindre än 8,685 invånare. Man torde derföre lika väl böra taga i betraktande dessa kommuner, hvilka för öfrigt lida stor brist på kommunikationsleder, som detta Stugun, hvilket af Herr Malmberg beprisas, likasom att vara den polstjerna, omkring hvilken hela Norrland, och i synnerhet Jemtland, skulle rotera.

I sitt afgifna utlåtande förmenar Stats-Utskottet, att vigtigaste ändamålet med stambanan, att åvägbringa oafbruten samfärdsel mellan Norrland samt det öfriga riket och utlandet, skulle allt för litet tillgodoses, om Riksdagen bifölle Kongl. Maj:ts förslag om stambanans dragnings så långt åt vester som till Ånge. Utskottet har ock sjelf funnit, att de öster och norr om Håsjö belägna orterna skulle öfver Gällö till Näskott och Trondhem få en ökad väglängd med 2 mil 24,300 fot och till Hybo och hela den sydligare delen af riket 3 mil 4,200 fot längre, än om det östra eller senare alternativet i Kongl. Maj:ts proposition antoges.

Utskottet har likväl alldeles glömt att tala om, att om det östra alternativet i stället för det vestra antages, skulle utfartsvägen för Jemtland förlängas med öfver 7 mil söderut och öfver 3 mil till Sundsvall. Detta lärer väl också vara ett skäl att beakta, ty efter mitt förmenande har Jemtland bättre rätt att få en egen utfartsväg — så mycket hellre, som denna provins offrat en ganska betydlig summa för att komma i åtnjutande af jernvägsförbindelsen — än de orter, hvilka icke offrat någonting för denna sak.

Om man nu antager det östra alternativet, skulle följden blifva, att all rörelse från Jemtland komme att gå på Norge. Är det detta, som majoriteten i Stats-Utskottet har velat befrämja, då den yttrar, att "Jemtland ändock får förmänen af jernvägsförbindelse, nemligen från öster till vester?"

Det kunde visserligen vara mycket att tillägga, men då jag för en stund sedan hörde rop på proposition, vill jag sluta med att yrka afslag på Utskottets förslag och bifall till 1, 2 och 4 punkterna af Herr Nordenfelts reservation, under förhoppning, att Kammaren måtte bifalla densamma.

Herr Per Ericsson: Då jag bor vid kusten midt emot det ställe, der de tvistiga linierna utgrena sig, kan det för min egen del vara likgiltigt, antingen den vestra eller östra linien vinner företräde. Men för Norrland och det allmännas intresse har, efter min åsigt, den östra linien ett obestridligt företräde. Då af de norrländska representanterne i denna Kammare omkring $\frac{1}{5}$ påyrka den vestra liniens antagande, men deremot omkring $\frac{4}{5}$ den östra, torde denna omständighet utgöra ett bevis, att den

östra linien måtte ur norrländsk synpunkt ega företrädet. Då emellertid Riksdagen nu synes vara stadd i sin upplösning, då kanske $\frac{1}{5}$ af representanterne i denna Kammare, och möjligen ännu flere i den Första, lemnat Riksdagen, anser jag denna fråga vara af allt för stor vikt att af ett så ringa antal ledamöter kunna afgöras, hvarför jag anser rådligast att uppskjuta frågan. Jag förenar mig för den skull i Grefve Sparres förslag.

Herr Hans Larsson: I följd af min vän, Herr Liss Olof Larssons yttrande, vill jag nämna, att jag ej kan fatta, huru mitt förra yttrande kunnat uppfattas så, som om jag talade för staden Östersunds intresse, då jag endast framhöll dess fördelaktiga läge vid Storsjön; och jag tror för öfrigt att det säkert visar sig på kartan, att det vestra alternativets antagande ligger icke allenast i Östersunds utan tillika i Jemtlands och hela landets intresse. Jag tror att vi, vid bestämmande af sträckningen, måste se på den i kommunikationsväg vanlottade provinsen Herjedalens bästa, hvilket vi göra, om vi antaga det *vestra* alternativet.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade, beträffande *förra momentet* i den under föredragning varande 1:sta punkten, yrkats: 1:o bifall till Utskottets hemställan med den ändring deruti, som af Herr Peter Olsson blifvit föreslagen; 2:o bifall till 1:sta och 2:dra punkterna i det förslag, som innehölles uti Herr Nordenfelts vid utlåtandet fogade reservation; 3:o att det i Herr J. Rundbäcks reservation framlagda förslag måtte bifallas med den förändrade ordalydelse, som Herr Gumælius i sitt afgifna anförande föreslagit; 4:o bifall till Grefve Sparres under öfverläggningen framställda förslag; och 5:o bifall till det förra alternativet uti Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna nådiga proposition.

Efter upptagande af dessa yrkanden, gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef då begärd, i följd hvaraf fråga uppstod om kontraposition. För dennas bestämmande upptog Herr Talmannen å nyo de öfriga yrkandena samt förklarade derefter sig hafva funnit, att flertalet önskade det yrkande uppställt såsom kontraposition, hvilket af-såg bifall till Grefve Sparres förslag. Men jemväl om kontrapositionen äskades votering; och efter det att af sådan anledning Herr Talmannen förnyat propositionerna på de meningar, som ännu återstodo, tillkännagaf Herr Talmannen, att han uppfattat de nu afgifna svaren såsom innehållande flera ja för bifall till förra alternativet i Kongl. Maj:ts proposition. Som likväl än ytterligare votering begärdes, blef, sedan till kontraposition i den votering, som till en början kommer att försiggå, antagits yrkandet på bifall till Herr J. Rundbäcks ofvan omförmälda förslag med den af Herr Gumælius deruti påyrkade ändring, en så lydande voteringsproposition först uppsatt, justerad och anslagen:

Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts.)

Den, som till kontraproposition i voteringen om kontraproposition för hufvudvoteringen öfver förra delen af Stats-Utskottets hemställan i 1:sta punkten af Utskottets utlåtande n:o 88, antager yrkandet, att Kammarern, med afslag å Utskottets förslag, måtte antaga förra alternativet i Kongl. Maj:ts nådiga proposition,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, är till kontraproposition i förstnämnda votering antaget det af Herr Jöns Rundbäck i hans vid utlåtandet fogade reservation framställda förslag med deri af Herr Gumælius under öfverläggningen påyrkad ändring.

Den votering, som företogs enligt denna proposition, utföll med 88 ja mot 72 nej; hvadan propositionen för nästa votering erhöll följande lydelse:

Den, som till kontraproposition i voteringen öfver förra delen af Stats-Utskottets hemställan i första punkten af Utskottets utlåtande n:o 88 antager det af Herr Grefve Sparre under öfverläggningen framställda förslag,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, är till kontraproposition antaget yrkandet att, med afslag å Utskottets förslag, förra alternativet i Kongl. Maj:ts nådiga proposition måtte bifallas.

Den senare omröstningen visade 110 ja mot 49 nej; och uppsattes alltså propositionen för hufvudvoteringen sålunda:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i förra delen af första punkten af Utskottets utlåtande n:o 88, med den ändring, att i Utskottets hemställan sista meningen skall erhålla följande lydelse: äfvensom att en jernbana skall dragas från Hä-

sjö till Dusnäs-viken och vidare derifrån norr om Östersund till Näskott, med bibana till Östersund;

*Angående
norra stam-
banans sträck-
ning.
(Forts)*

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammararen för sin del beslutit:

att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående fastställande af sträckningen för beslutade jernbanorna från Storvik mot Norrland och riksgränsen mot Norge för närvarande icke kunnat godkännas, anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa ytterligare utredning af lämpligaste sträckningen för dessa banor. icke blott i tekniskt afseende, men äfven med hänsyn till utvecklingen af handel och näringar. äfvensom beräknelig trafikinkomst. samt derefter för kommande Riksdag framlägga förslag i ämnet.

Efter det omröstning skett enligt sist berörda proposition, befans vid röstsedlarnes sammanräkning. att 60 ledamöter röstat ja mot 100 som röstat nej; varande alltså Kammararens beslut fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Rörande *senare momentet* i den förevarande punkten hade under öfverläggningen icke något yrkande blifvit gjordt. Vid detta tillkännagifvande af Herr Talmannen begärde Greffe Sparre ordet:

Herr Nils Larson: Jag för min del kan icke finna, att något sådant beslut, som det Greffe Sparre nu föreslagit, ens är erforderligt, emedan Riksdagen först vid anslagens beviljande gifvit Kongl. Maj:t berättigande att använda dess anslag på de redan ostridiga bandelarne eller på de hittills stridiga delar, som under tiden före medlens användning kunna genom Riksdagens beslut blifva ostridiga.

Herr Bergström: Innevarande års Riksdag har, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, för fortsättande under år 1876 af arbetena å de delar af beslutade jernbanorna från Storvik till riksgränsen mot Norge, hvilkas sträckning redan blifvit eller före anslagets disponerande blifver såsom ostridig godkänd, å extra stat för nämnda år anvisat 4,500,000 kronor. Vid sådant förhållande kan jag icke fatta behofvet att föreslå en förändrad lydelse af andra momentet, hvarom nu är fråga. utan antager jag, att detta moment, till följd af Kammararens i fråga om sträckningen fattade beslut, alldeles förfallit.

Öfverläggningen var härmed slutad. Med bifall till derå af Herr Talmannen gifven proposition. förklarade Kammararen, att, i följd af Kammararens nyss fattade beslut rörande forra momentet, Utskottets hemställan i nu förevarande moment af 1:sta punkten hade förfallit.:

2:dra punkten:

Bifölls.

§ 3.

Till bordläggning anmälde:

Stats-Utskottets utlåtande n:o 89, angående dels två väckta motioner om förhöjning af det åt notarierna i Riksdagens Kamrar bestämda dagtraktamente samt ett skyndsammare offentliggörande af Riksdagens protokoll och dels en af Fullmäktige i Riksgäldskontoret till Stats-Utskottet gjord framställning om förhöjning af den till föreståndaren för Riksdagens bibliotek och till vaktmästaren vid samma bibliotek utgående aflöning; och

samma Utskotts memorial n:o 90, angående den under innevarande riksdag verkställda statsreglering samt anskaffande af de för Riksgäldskontorets utgifter erforderliga medel;

Lag-Utskottets utlåtande n:o 35, i anledning af väckt förslag till författning om återvinningsrätt till lös egendom, som blifvit genom olofligt tillgrepp rättte egaren afhäänd; äfvensom

samma Utskotts memorial n:o 36, i anledning af Första Kammararens återremiss i vissa delar af Utskottets utlåtande n:o 24, angående väckt motion rörande omarbetning af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter; samt

Särskilda Utskottets memorial:

N:o 4, i anledning af dels Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af 1 och 2 punkterna af Särskilda Utskottets utlåtande n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående landtförsvarets ordnande m. m., dels Första Kammararens återremiss af punkterna 3—32 uti nämnda utlåtande;

N:o 5, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af första punkten i Särskilda Utskottets utlåtande n:o 3, rörande Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående grunder för ordnande af flottans personal samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll; och

N:o 6, angående aflöning åt Utskottets tjenstemän och vaktbetjente.

På framställning af Herr Talmannen beslöts, att dessa nu första gången bordlagda ärenden skulle uppföras först å före-

dragningslistan för nästa sammanträde och främst bland dem Särskilda Utskottets här ofvan omförmälda trenne memorial.

§ 4.

Föredrogs och godkändes följande förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, nemligen:

af *Lag-Utskottet*:

N:o 63, rörande förändrad lagstiftning om preskription för kländer å jordafång; och

N:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till särskilda förordningar angående fast egendoms lagförändring och intecknande m. m.;

af *Bevillnings-Utskottet*:

N:o 65, angående tullbevillningen; samt

af *Särskilda Utskottet*:

N:o 66, angående införande af militärinspektioner i skolorna.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{1}{2}$ 10 e. m.

In fidem

H. Husberg.

Lördagen den 22 Maj.

(Kl. 11 f. m.

§ 1.

*Protokolls-
usteriing.*

Anmaldes till justering protokollet för den 15 i denna månad; och sedan den del af berörda protokoll, som innefattade redogörelse för den nämnda dag hållna öfverläggning öfver 1 och 2 punkterna i Särskilda Utskottets utlåtande n:o 2 jemte Kammarens beslut i anledning af Utskottets uti sagda punkter gjorda hemställanden, blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Toll, som yttrade: I det tryckta återgifvandet af mitt förslag till voteringsproposition i försvarsfrågan sistlidne lördag förekom under litt. b ett tryckfel, som jag nu anhåller att få rättadt. Det står nemligen om stammen, *att den sättes i samband med värnpligtige*, men i det skrifna förslaget står deremot, *att den stülles i samband med värnpligten*. Jag tillskrifver ingalunda sekreteraren detta tryckfel, utan felet ligger hos mig i främsta rummet, som ej öfversåg det tryckta förslaget. Det var endast detta lilla tryckfel jag nu vill hafva rättadt, och hemställer jag nu vördsamt till Kammarern, att den måtte tillåta, att nämnda rättelse så snart som möjligt vidtages.

Herr Key: Jag observerade den reklamation, som Herr Toll låtit införa i Nya Dagligt Allehanda för den 19 i denna månad, deri det förhållande, som nu är i fråga, äfven blifvit af honom anfördt. Med anledning deraf har jag gjort mig besvär att undersöka saken och funnit att det skrifna förslag till beslut, som afgafs af Herr Toll, ganska riktigt innehåller ordet »värnpligten» i stället för »värnpligtige». Men vid det förhållande, att förslaget i tryckta exemplar utdelades till Kammarens ledamöter, jag vill minnas, redan på fredags förmiddag och diskussionen i frågan pågick så väl nämnda dag som under lördagen och att först vid slutet af lördags förmiddagen voteringen egde rum, samt framför allt att, oakadt Herr Tolls förslag således var underkastadt 1½ dags diskussion, hvarken Herr Toll sjelf eller någon annan gjorde Kammarern uppmärksam på sagda tryckfel, och då detta således inkom i den voteringsproposition, som här blef på taflan anslagen, så kan, enligt min åsigt, Kammarern nu icke, genom att lemna sitt bifall till Herr Tolls framställning, upprifva sitt eget beslut.

Kammaren har voterat om förslaget, visserligen med Herr Tolls senare tillägg eller rättare sagdt afdrag, men för öfrigt alldeles formuleradt sådant det utlemnades i tryck och här uppspikades; det kan icke bestridas, och det innehåller ordet *värnpligtige*, icke *värnpligten*. Alltså, och då vi hafva voterat om det, just *det* förslaget, går icke an att förändra beslutet i en annan syftning. Dessutom har Särskilda Utskottet, på grund af det protokollsutdrag, som blifvit från denna Kammar afgifvet, och uti hvilket ordet »värnpligtige» står upptaget, fattat sitt beslut, hvilket blifvit meddeladt i dess skrivelse N:o 4 och redan af Första Kammaren behandladt. Deruti ligger således ett ytterligare skäl för, att det icke kan gå för sig att göra en sådan ändring, som den Herr Toll föreslagit. Det må stå som en illustration till försvarsfrågans behandling i denna Kammar, att ifragavarande beslut kunnat tillkomma på ett sådant sätt, men att gå ifrån detsamma, sedan det en gång blifvit fattadt, dertill eger Kammaren icke rätt. Jag anhåller, att den af Herr Toll påyrkade förändringen icke måtte bifallas.

Herr Lundström: På grund af de skäl, som Herr Key uppgifvit, ber jag att få förena mig med honom. Men jag skulle dertill vilja lägga den reflexion, att jag för min del icke kan inse, hvartill den föreslagna förändringen egentligen skulle tjena. Förslaget är, så vidt mig synes, redan förut så dunkelt, att det alldeles icke lärer blifva något klarare genom en så obetydlig förändring, som denna. Jag anser att den hvarken skulle göra det bättre eller sämre och kan därför icke finna något skäl att bifalla densamma, hvartföre jag, såsom sagdt, förenar mig med Herr Key.

Herr Nils Larson: Herr Key har medgifvit, att han själf med egna ögon, såsom han brukar säga, sett, att sjelfva originalhandlingen varit så affattad, som Herr Toll uppgifvit, och han har således på samma gång medgifvit hvad Herr Toll anfört, eller att ett par, tre bokstäfver i den tryckta handlingen inkommit genom ett tryckfel. Men Herr Key har, såsom grund för sitt bestridande af den rättelse, som Herr Toll påkallat, anfört den omständighet, att rättelsen icke blifvit gjord strax efter det felet blifvit begånget, utan att den nu först blifvit ifragasatt. Jag kan för min del icke finna, att den omständighet, att en rättelse blifvit påkallad en eller annan dag senare, än som kunnat ske, i fall tryckfelet förr blifvit observeradt, utgör någon skäligen anledning att bestrida, det någon rättelse skall få göras. Herr Key nämnde, att Kammarens beslut blifvit fattadt med anledning af hvad man sett tryckt på de handlingar, som delas ut bland Kammarens ledamöter. Men jag fragar då, om Herr Key vet och kan betyga, att icke de medlemmar af Kammaren, som röstat med Herr Toll, möjligen hafva sett det *skrifna* förslag, som han uppställt, och uti hvilket ordet värnpligten och icke värnpligtige förekommer. Kan Herr Key icke betyga och försäkra detta, då kan Herr Key icke

Protokolls-
justering.
(Forts.)

heller påstå, att pluralitetens i Kammaren beslut är fattadt med anledning af den tryckta handling, der tryckfelet förekommer. I sådant fall förfaller ock all rätt för Herr Key att bestrida den rättelse, som förslagsställaren nu sjelf har påkallat, en rättelse, som han dessutom har rätt att få gjord, då Herr Key sjelf medgifvit, att det ifrågavarande felet, som förekommit på den tryckta handlingen, verkligen är ett tryckfel och icke ett sådant, som förefinnes i sjelfva originalhandlingen. Jag anhåller, att Kammaren icke måtte sätta sig emot, att en rättelse får ske, när det visat sig, att det är ett verkligt tryckfel, som blifvit begånget.

Med anledning af de yttranden, som sålunda afgifvits, anhöll Herr Talmannen, innan upprop skedde af de ledamöter, som ytterligare begärt ordet, få meddela Kammaren sin uppfattning af den fråga, som nu blifvit gjord till föremål för öfverläggning; och tillkännagaf i sådant afseende Herr Talmannen, det han icke kunde anse sig vara grundlagsenligt befogad att hos Kammaren göra framställning om någon som helst ändring af en inför Kammaren justerad och af densamma godkänd voteringsproposition, enligt hvilken omröstning sedermera egt rum och beslut blifvit af Kammaren fattadt.

Efter detta förklarande lemnade Herr Talmannen ordet åt

Herr Toll: Efter det yttrande, Herr Talmannen afgifvit, afstår jag från ordet. Jag vill endast erinra Herr Key, att mitt förslag i härordningsfrågan afgafs icke på torsdagen, som han uppgifvit, utan först på fredagen.

Herr Sjöberg: Jag skall icke upptaga Kammarens tid med något anförande rörande de olika betraktelsesätten i denna sak, utan får helt enkelt förklara, att jag instämmer uti Herr Keys yttrande, samt att jag vid det förhållande, att Herr Talmannen redan gifvit sin mening i denna fråga till känna, icke anser mig böra ingå i någon vidare diskussion af densamma.

Herr Key: Efter det förklarande, Herr Talmannen afgifvit, torde det vara öfverflödigt att tillägga något vidare. Jag vill endast med några ord genmäla ett yttrande af Herr Nils Larson i Tullus, på det att det icke må stå obestriddt.

Det förvånar mig verkligen, att en för detta Talman kan påstå, att Herr Tolls skrifna formulering var den originalhandling, som skulle hafva vitsord i frågan. Originalhandlingen var den, som här uppslogs till voteringspropositionen och hvaröfver vi här röstade. Deri stod "*värnpligtige*" och icke "*värnpligten*". Om sålunda Herr Nils Larson bestämt sin åsigt med afseende å hvad han sett uti Herr Tolls skrifna formulering, må det vara honom obetaget; men Kammaren, som hört voteringspropositionen och sjelf justerat densamma, måste hålla sig till det beslut, som den innebar, på sätt

Herr Talmannen också redan yttrat; och det förundrar mig, som sagdt, att Herr Nils Larson kunnat komma fram med en sådan åsigt, som den han nyss framstälde. *Protokollsjustering.*

Herr Carl Ifvarsson: Jag delar fullkomligt den mening, som Herr Talmannen uttalat, nemligen att, sedan ett beslut blifvit fattadt och i synnerhet sedan det, såsom här är fallet, blifvit fattadt genom votering, ingen förändring i detsamma bör ega rum. Ehvad det varit illa eller väl formuleradt, står det dock för Kammarens räkning. Men eftersom frågan kommit för igen, ber jag att få erinra om hvad jag under diskussionen om densamma yttrade, eller att, hvad beslut Kammarerna ännu komme att fatta, det mer eller mindre skulle blifva ett hastverk samt att, då det, i betraktande af de många yrkanden, som blifvit framställda, icke gerna kunde antagas, att hvarje särskildt yrkande finge särdeles många af Kammarens ledamöter för sig, det omsider fattade beslutet icke skulle blifva ett verkligt uttryck af Kammarens mening, hvadan det således komme att sakna allt egentligt värde. Detta mitt yttrande har nu fullt besannats. Utskottet har emellertid nu hemställt, att frågan måtte för denna riksdag anses hafva förfallit, och detta är i min tanke det bästa, som Riksdagen under nuvarande förhållanden kunde besluta. Jag har endast velat yttra detta, då jag hört frågan åter blossa upp.

Herr Nils Larson: Jag skall endast be att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att det ingalunda kan hafva varit Herr Tolls mening, lika litet som min, att påyrka, det den del af Kammarens protokoll, hvori den omtalade voteringspropositionen blifvit intagen, och hvilket protokoll sannolikt redan blifvit tryckt, skall tryckas om. Afsigten med Herr Tolls anmärkning i dag har naturligtvis icke varit någon annan, än att få i dagens protokoll angifvet det tryckfel, som insmugit sig i den tryckta förteckningen öfver de olika yrkandena i härordningsfrågan, och hvarifrån felet influtit i den anslagna voteringspropositionen. Jag är emellertid fullkomligt nöjd med hvad som förefallit, då jag vet, att det icke kan nekas Herr Toll att få sitt i dag afgifna yttrande i dagens protokoll intaget.

Herr Key: Sedan Herr Nils Larson sökt förklara hvad Herr Toll menat och — han själf med begäran om »rättelse», har jag intet vidare att tillägga.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, hemstälde Herr Talmannen, att, då den nu förda öfverläggningen väl kunde anses lemna tillräcklig upplysning om det ifrågavarande tryckfelet, den del af protokollet, som redan blifvit uppläst, måtte af Kammarerna godkännas; och blef denna hemställan med ja besvarad; hvarefter uppläsning skedde af det till justering anmälda protokollets återstående del, som likaledes godkändes.

*Protokolls-
justering.
(Forts.)*

Äfvenledes justerades protokollsutdrag rörande Kammarens, i anledning af Stats-Utskottets utlåtande n:o 88, under gårdagen fattade beslut.

§ 2.

Föredrogs och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdaniga skrifvelse n:o 68, angående stämpelpappersafgiften.

§ 3.

Vid föredragning af Särskilda Utskottets memorial n:o 4, i anledning af dels Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af 1 och 2 punkterna af Utskottets utlåtande n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående landtförsvarets ordnande, m. m., dels Första Kammarens återremiss af punkterna 3—32 uti nämnda utlåtande, blef Utskottets i 1 punkten af detta memorial gjorda hemställan af Kamraren bifallen; och lades 2 punkten till handlingarne.

Vidare föredrogs och bifollos Särskilda Utskottets memorial:

N:o 5, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af första punkten i Särskilda Utskottets utlåtande n:o 3, rörande Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående grunder för ordnande af flottans personal samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll; samt

N:o 6, angående aflöning åt Utskottets tjenstemän och vaktbetjente.

§ 4.

Föredrogs och bordlades å nyo Stats-Utskottets memorial n:o 90, angående den under innevarande riksdag verkställda statsreglering samt anskaffande af de för Riksgäldskontorets utgifter erforderliga medel.

§ 5.

*Angående
förhöjd aflö-
ning för
Kamrarnes
notarier.
m. fl.*

Förekom till behandling Stats-Utskottets utlåtande n:o 89, angående dels två väckta motioner om förhöjning af det åt notarierna i Riksdagens Kamrar bestämda dagtraktamente samt ett skyndsammare offentliggörande af Riksdagens protokoll och dels en af fullmäktige i Riksgäldskontoret till Stats-Utskottet gjord framställning om förhöjning af den till föreståndaren för Riksdagens bibliotek och till vaktmästaren vid samma bibliotek utgående aflöning.

1:sta punkten.

Utskottet hade hemställt:

att den i öfvannämnda motioner — den ena afgifven inom Första Kammaren af Herr *E. F. Carlson* (n:o 1) och den andra inom Andra Kammaren af Herr *J. Sjöberg* (n:o 40) — gjorda framställning om sådan förhöjning i dagtraktamentet för bemälda notarier, att förste notarierne komme att erhålla 15 kronor och öfrige notarier 12 kronor, måtte på det sätt bifallas, att aflöningen till de i Kamrarnes tjänstgörande förste och andre notarier skulle, utöfver de till dem utgående dagtraktamenten, förhöjas med tvåhundra kronor för dem hvar, räknadt för hela den tid, hvarunder riksdagen varade. dock så att för den notarie, som endast under någon del af Riksdagen tjänstgjort, motsvarande afdrag å nämnda belopp gjordes.

Efter uppläsning af denna hemställan anförde

Herr Sjöberg: Jag skall icke tillåta mig att länge upptaga Kammarens tid. Endast med några ord vill jag uttala, att meningen med min förevarande motion alldeles icke varit att bereda något slags dyrtidstillägg åt Kamrarnes notarier, utan att jag trott mig kunna antaga, att man genom att aflöna notarierne på ett, enligt min tanke, tillbörligt sätt, skulle kunna lämpligast nå det stora, som jag föreställt mig, för alla gemensamma målet att få Riksdagens protokoll så skyndsamt och fullständigt som möjligt uppsatta. Ur denna synpunkt är det min motion bör betraktas, och jag kan icke underlåta fästa uppmärksamheten derpå, att framställningen i min motion icke må anses såsom ett uttryck af min individuela uppfattning, utan är resultatet af de öfverläggningar, som föregått hos de medlemmar af Kammaren, hvilka tillsatt tjänstemännen i Kamrarnes kansli. Det är således Herrar Talmäns och vederbörande deputerades uppfattning af ämnet, som jag framlagt i min motion. Jag vågar äfven antaga, att denna varit förtjent af att i sin helhet tillstyrkas; men i närvarande ögonblick lönar det icke mödan att hålla härför, och jag anser mig därför icke heller böra ingå i någon kritik af Utskottets utlåtande i denna punkt. Men det är en annan omständighet, som torde kunna vara af vikt, hvarpå jag ber att få fästa Kammarens och särskildt ledamöternes i Stats-Utskottet uppmärksamhet. I slutet af min motion talar jag nemligen om *förste* eller *reviderande* notarier samt om *öfrige* notarier. Såsom Herrarne erinna sig, hafva i denna Kammare först vid denna riksdag blifvit antagne så kallade reviderande notarier, hvaremot sådana, under benämning af förste notarier, redan länge funnits anställda i Medkammaren. Tillsättandet af reviderande notarier jemväl i denna Kammare har emellertid vid denna riksdag ansetts nödvändigt, särskildt med anledning af det nya arbetssätt, som denna Kamrarnes kanslideputerade ansett sig böra bestämma i fråga om protokollets förande.

Angående
förhöjd aflö-
ning för
Kamrarnes
notarier
m. fl.
(Forts.)

Angående
förhöjd aflö-
ning för
Kammarens
notarier
m. fl.
(Forts.)

Det är endast ur den synpunkten, jag skulle önska en rättelse, nemligen på det att Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret vid arvodesbeloppens utanordnande icke måtte råka i något tvifvel derom, att ej de reviderande notarierne i denna Kammare stå i full paritet med Första Kammarens förste notarier och äro lika berättigade som desse att erhålla högre aflöning än de öfrige notarierne. Ty, såsom vi noggrant känna, och hvilket ligger i sakens natur, hafva våra reviderande notarier haft ett vida mer ansträngande arbete än Första Kammarens notarier af motsvarande grad, hvadan det vore obilligt att icke gifva de förstnämnde den största möjliga ersättning, som kan dem tillerkännas.

Jag vill emellertid icke framställa något bestämdt yrkande om förändring af Utskottets hemställan i den nu föredragna punkten, allra helst en sådan förändring må hända kan anses icke vara möjlig eller lämplig vid det förhållande, att Medkammaren redan godkänt Stats-Utskottets förslag i det skick, hvori detsamma nu föreligger till afgörande af denna Kammare.

Häruti förenade sig Herrar *Gumælius, Per Nilsson* i Espö och *Uhr*.

Herr Grefve Posse: Den anmärkning, Herr Sjöberg framställt, är fullkomligt riktig. Stats-Utskottet har verkligen gjort sig skyldigt till ett förbiseende, då det i sitt förslag icke intagit ordet »reviderande» och således icke gifvit de ifrågavarande notarierne deras rätta benämning eller »reviderande förste notarier»; men detta kom sig deraf, att man inom Utskottet ansåg det vara alldes klart, att benämningen »förste notarie» sammanföll med den af »reviderande notarie». Hela saken inskränker sig således till en titelfråga. Ty icke skola väl Herrar Riksgäldsfullmäktige eller deras ordförande, hvilken nu är närvarande i Kammaren, draga i betänkande att inbegripa denna Kammares reviderande notarier i Stats-Utskottets tillstyrkande till högre aflöning åt förste notarierne i Första Kam-maren. Vore det icke för att i riksdagens sista timme undvika gemensam votering, skulle jag vara den förste att medgifva den rättelse, som den föregående talaren ansett behöflig, på det den nuvarande ordalydelsen af Utskottets hemställan icke måtte blifva misstydd af Herrar Riksgäldsfullmäktige, hvilket jag för min del dock icke anser kunna blifva fallet. Nu är det emellertid icke värdt att för en dylik sak tillställa gemensam votering, utan tror jag att Kammaren lugnt kan bifalla hvad Utskottet i frågan hemställt, i synnerhet som någon annan tolkning, än den jag tillätit mig framställa och som ju äfven i det hela delas af Herr Sjöberg, icke gerna kan ega rum.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kam-maren Utskottets hemställan.

2:dra—5:te punkterna.

Blefvo likaledes bifallna.

§ 6.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets utlåtande n:o 35, i anledning af väckt förslag till författning om återvinningsrätt till lös egendom, som blifvit genom olofligt tillgrepp rätt egaren afhänd.

Om återvinningsrätt till lös egendom.

Utskottet hade i detta utlåtande, med anledning af Herr *E. Thomassons* motion, n:o 10, hemställt:

att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning om återvinningsrätt till lös egendom, som blifvit genom olofligt tillgrepp egaren afhänd, så lydande:

»Med upphäfvande af 16 § 5 mom. i Kongl. förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derā iakttagas skall den 16 Februari 1864, förordnas som följer:

Har gods, som genom köp eller byte eller såsom pant öfverlåtits af annan, än rätt egaren, kommit ur dennes hand genom olofligt tillgrepp; då ege han det utan lösen återfå hos den, som det innehafver, och söke denne sin fångesman. Har innehafvaren på god tro fått godset i handom, och afstår han det ej godvilligt; göre egaren sin rätt emot honom gällande genom stämning inom ett år, sedan godset tillgreps.

Hvad nu stadgadt är, gälle äfven om godset kommit i innehafvarens hand genom arf eller gifva; dock vare innehafvaren, der arfåtaren eller gifvaren icke varit i god tro, skyldig att godset återlemna, fastän egaren icke gjort sin rätt gällande inom här ofvan stadgade tid».

Mot nu omförmälda hemställen voro reservationer inom Utskottet afgifna af Herrar Grefve *Sparre, von Gegerfelt, Sundell* och *Magnus Jonsson*.

Angående ifrågavarande ärende uppstod nu hos Kammarern öfverläggning, hvarunder anfördes af

Grefve *Sparre*: I fråga varande lagförslag har vid ett par föregående riksdagar blifvit underställt Riksdagens pröfning, men förkastats, och jag hemställer om enahanda utgång på det nu framlagda förslaget. Man får ej till den grad afse fruktan för tjufvar, att man omöjliggör all handel och vandel enskilde emellan. Detta skulle otvifvelaktigt blifva följden, om man antog ett lagbud, som stadgar, att lös egendom, som köpts hvar som helst, under hvilka förhållanden som helst, med hvilken omtanke och försigtighet som helst, skall kunna köparen frantagas derför, att den *en gång* varit stulen. Om man t. ex. går till en urmakare och köper en klocka, kan lätt inträffa att denna finnes vara stulen, icke af urmakaren, utan efter stölden kommit i tredje eller fjerde mans hand och slutligen blifvit, för försäljning, inlemnad till urmakaren, i sådant fall skulle uret kunna köparen frantagas. Uder sådana förhållanden kan man ju ej våga köpa någonting.

Man bör visserligen söka motverka tjufvar och tjufköp, men man bör här vid lag ej heller förbise, att personer finnas, som

Om återvinningsrätt till lds egendom.
(Forts)

äro ovarsamme om sin egendom och derigenom sjelfve vållande till en liden förlust; desse personer skulle genom det föreslagna lagstadgandet erhålla en väsentlig fördel på bekostnad af en i god tro varande omtänksam och försigtig köpare.

Jag har i min reservation redan ommämnt, att det skulle kunna hända, att en ovärdsam egare, med full kännedom om sina tjenares oredlighet, likväl åt dessa anförtrorde sin egendom, som af dem olofligen tillgreps och afyttrades. Vid sådant förhållande vore det orättvist, att denne egare omhuldades på den redliges och omtänksamme köparens bekostnad. Ja, man skulle till och med kunna tänka sig, att en person på spekulation låter bestjåla sig, nemligen på det sätt, att han i komplott med andra nidingar låter sin egendom af dessa tillgripas, för att, sedan de väl undkommit, inom ett år återtaga godset, som han emellertid aldrig förlorat ur sigte.

Slutligen hemställer jag, om det är rätt lämpligt att *nu* afgöra en så vigtig fråga, som för ögonblicket ej synes rätt intressera. Med fästadt afsende på Riksdagens snara slut och den ringa uppmärksamhet frågan inom Kammaren tyckes röna, anhåller jag därför om afslag å Utskottets hemställan.

Herrar *Östergren* och *Pehr Nilsson* i Vittjerf instämde med Grefve Sparre.

Herr C. A. Larsson: Denna lagförändring är den bästa, som Utskottet någonsin föreslagit, och jag har varit med flera gånger och stridt för en dylik förändring, men aldrig lyckats få den bifallen, hvilket förefaller mig så mycket besynnerligare, som man ej kan säga annat, än att den föreslagna lagen är en sådan, som vuxit in i folkets rättsmedvetande, ty, med undantag af hufvudstaden och härvarande polisförhållanden, finnes intet ställe i landet, der man ej anser sig vara berättigad att från innehafvaren återtaga hvad man genom stöld förlorat; och i händelse innehafvaren är öfvertygad om att godset blifvit stulet, vägrar han aldrig att återlemna det. Han får sedermera söka sig om efter regress hos den, som lurat honom. Ja, detta är så inpregladt i vårt rättsmedvetande, i landtbons omdöme, att det grämer mig, att Grefve Sparre, som är en så lagklok man, vägrat att bifalla den lag, som i sådant hänseende föreslagits. Jag anser af själ och hjerta, att hvad Utskottet nu föreslagit bör antagas, emedan jag är öfvertygad om det rättvisa uti, att hvar och en eger att, då en sak blifvit honom oärligen beröfvad, återtaga hvad han på detta sätt förlorat.

Ett ytterligare skäl för lagens antagande är, att under nuvarande förhållanden, eller med den tydning man vill gifva nu gällande lag, egaren af det stulna ej anser sig böra göra något försök att upptäcka tjuften, enär han ej anser det löna mödan, då han ej har utsigt att kunna få tillbaka godset, utan endast genom sådant eftersökande vålla ytterligare förlust.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Anders Persson, Carl Ifvarsson, C. A. Jönsson, Sam. Johnson* och *Chr. Assarsson*.

Om återvinningsrätt till lös egendom
(Forts)

Herr Philipsson: Sedan så många ledamöter instämt med den siste talaren, kunde det vara öfverflödigt, att äfven jag yttrade mig. Men, då jag deltagit i frågans behandling inom Utskottet såväl under denna som under de tvänne närmast föregående riksdagarne, vill jag redogöra för, hvarför jag nu understödt förslaget utan de undantag, som förut varit dervid fästade.

Herrarne torde erinra sig, att det vid nyssnämnda båda riksdagar framlagda förslag i denna del öfverensstämde med lagberedningens. Jemte godkännande af principen, att egaren utan lösen egde återfå godset, gjordes vissa undantag i den offentliga samfärdselns intresse, såsom om egendomen såldes på marknad, i offentlig salubod, å torg o. s. v. Man har nu icke ansett sig böra vidhålla dessa undantag, hvilka inom denna Kammare rönt motstånd, i synnerhet som det icke är så vanligt, att egendom, som icke är på god tro bekommen, på sådana ställen, utan att väcka skäligen misstanke, försäljes. Vill man saken — och det måste man vilja, derföre att domstolarne i denna del tillämpa lagen på så olika sätt — så måste man låta sina betänkligheter i afseende på nyssberörda undantagsförhållande falla, och jag tror icke heller, att det i praktiken skall medföra någon synnerlig fara. För min del, och på det frågan måtte erhålla en lösning, som öfverensstämmer med den åsigt, hvilken inom denna Kammare uttalats, vill jag således yrka bifall till Utskottets förslag.

Med Herr Philipsson instämde Herr *Sven Nilsson* i Efveröd.

Grefve Sparre: Man bör visserligen vara glad att få en fråga löst, men hufvudsaken är dock att få den löst på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt, och deruti tviflar jag, att Utskottet vid denna frågas behandling har lyckats. Herrarne kunna icke vilja till den grad göra all handel enskilde emellan omöjlig, att man stadgar, att varor, som en gång varit stulna, äfven om de äro sålda af fullkomligt pålitliga personer, skulle kunna från en i god tro varande köpare återtagas, utan den ringaste ersättning, äfven om köparen å sin sida iakttagit den största möjliga försigtighet, under det den bestulne måhända förfarit ganska värdslost. Jag tror, att man måste pröfva förhållandena i hvarje särskildt fall, och att det är på grund deraf, som frågan måste afgöras. Den förmenta olikheten i åsigter är icke så farlig, som man föreställer sig; den kommer sig deraf, att förhållandena äro så väsentligen olika. Om det ligger den minsta skynt af misstanke mot den som köpte, då bör han tvingas att återlemna godset utan ersättning, men att stadga ett så beskaffadt återlemnande, som här är i fråga, skulle ju strida mot all billighet och rättvisa.

Visserligen erfor jag, att åtskilliga Kammarens ledamöter instämde med Herr *C. A. Larsson*, men jag hade också den gläd-

Om återvinningsrätt till hans egendom. **jen** att höra flere, som delade min åsigt, och jag tillåter mig därför vidblifva mitt yrkande om afslag.

(Forts.)

Herr C. A. Larsson: Jag ber att få fästa Grefve Sparres uppmärksamhet på att, om denna lag blir godkänd, komma icke några tjufvar vidare att finnas, eller åtminstone att höra till undantagen. då det nemligen efter en sådan lagförändring skulle möta svårigheter för dem att få någon, som köper tjufgodset. Kan man vinna detta mål med den nu föreslagna förändringen, så undrar jag, om icke detta är mera värdt, än om en eller annan skulle gå förlustig någon del af sin egendom. Det är visserligen möjligt, att en eller annan stöld icke blir upptäckt, men i vanliga fall skulle, efter den nu föreslagna förändringen, tjuften få behålla det stulna, och då vore lättare att upptäcka detsamma; får han åter sälja till sådana, som veta, att de icke löpa någon fara vid att inlåta sig i transaktion med honom. blir stöldens upptäckande naturligen svårare.

Herr Olof Andersson i Lyckorna förenade sig uti detta anförande.

Friherre von Schultzenheim: Jag vill endast anhålla att få instämma med Grefve Sparre.

Herr Edström: På de af Grefve Sparre anförda skäl, anser jag Utskottets föreliggande förslag ganska betänkligt, hvarföre jag icke kan understödja detsamma, utan får å detsamma hemställa om afslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag vill endast tillkännagifva, att jag kommer att förena mig uti Grefve Sparres yrkande. Oaktadt **Herr C. A. Larsson** sagt, att det icke vidare skulle komma att finnas några tjufvar, har jag icke känt mig öfvertygad derom, utan måste anse hans påstående tills vidare obestyrkt, hvarföre jag yrkar afslag å Utskottets förevarande utlåtande.

Herr Åke Andersson: För min del kan jag icke gilla Utskottets nu föredragna utlåtande, ty här står: "Har innehafvaren på god tro fått godset i handom, och afstår han det ej godvilligt; göra egaren sin rätt emot honom gällande genom stämning inom ett år, sedan godset tillgreps." Nu kan ju hända, att man kan dölja varan under ett år, och efter den tidens förlopp skulle egaren icke vidare hafva återvinningsrätt öppen. Hade det stått: "inom ett år, sedan egaren fått veta hvar godset fans", så skulle jag kunnat godkänna förslaget; nu kan jag det icke, hvarföre jag anhåller att få förena mig i Grefve Sparres reservation.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: **Herr Talman!** Jag vill endast fästa den siste ärade talarens uppmärksamhet derpå, att

det är värre såsom lagen nu tolkas. Varan behöfver blott hafva varit borta ett par dagar, så kan egaren icke utan ersättning återfå densamma. Det är således en medelväg, som Utskottet här föreslår, och efter ett års förlopp bör man väl i allmänhet hunnit söka upp sin bortstulna vara.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall, som på afslag samt fann den senare af dessa propositioner hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf, och med upptagande af bifall till Utskottets förslag såsom ja-proposition, nu uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet n:o 35,

röstar Ja,

Den, det ej vill.

röstar Nej;

Vinner Nej, är Utskottets hemställan afslagen.

Omröstningen företogs i vanlig ordning och utföll med 52 ja mot 65 nej; och hade alltså Utskottets hemställan blifvit af Kammararen afslagen.

§ 7.

Föredrogs och lades till handlingarne Lag-Utskottets memorial n:o 36, i anledning af Första Kammarens återremiss i vissa delar af Utskottets utlåtande n:o 24, angående väckt motion rörande omarbetning af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter.

§ 8.

Föredrogs Konstitutions-Utskottets utlåtande n:o 14, i anledning af väckt motion om ändring af 60 § 2 mom. Riksdagsordningen.

Angående förändring i sättet för omröstningar inom Riksdagen.

Af Utskottet var hemställt:

att Herr Jöns Pehrssons motion n:o 176 — deruti föreslagits den ändring i Riksdagsordningen, att omröstningar inom Riksdagen skulle ske öppet i alla de frågor, som kunde med ja eller nej besvaras — måtte af Riksdagen lemnas utan vidare afseende.

Angående
förändring i
sitt för
omröstningar
inom Riks-
dagen
(Forts.)

Såsom reservanter vid detta utlåtande hade låtit anteckna sig
Herrar *Ola Andersson, Samuel Johnson, Assarsson* och *Ola Jönsson*.

Efter ärendets fördragning hos Kammaren yttrade motio-
nären

Herr Jöns Pehrsson: Jag har icke uppträdt i ändamål att få
min föreliggande motion bifallen; men då man framhållit, att denna mo-
tion blifvit så sent väckt, att den icke kunde hinna behandlas vid
innevarande riksdag, anser jag mig böra nämna, att jag tror, det
Utskottet, om man ansett saken vara verkligt angelägen och haft
en god vilja, nog också möjligen kunnat medhinna dess behand-
ling i åsigt att tillstyrka bifall derå; ty jag finner några bland
Utskottets ledamöter hafva gjort detta. Hvad jag för öfrigt finner
af Utskottets föreliggande betänkande, så har man dock deri aktat
sig för att yttra sig i sjelfva frågan, huruvida Utskottet gillade
sjelfva syftningen eller icke.

För närvarande anser jag mig derföre icke böra göra något
annat yrkande, än att, om Kammaren erkänner det principiellt rik-
tiga i min framställning, Kammaren också må, med gillande af
denna princip, låta bero vid Utskottets hemställen.

Herr Dickson: Då motionären icke ansett sig böra med
afseende å Utskottets föreliggande betänkande göra något särskildt
yrkande, skall icke heller jag tillåta mig det, utan vill derföre
blott tillkännagifva, att jag för min del fullkomligt gillar den af
motionären framställda princip. Vid båda de tillfällen, då denna
fråga inom Första och Andra Kammaren förut till behandling fö-
revarit, har jag yttrat mig för detta förslag. Jag anser nemligen,
att vårt nya statskick påfordrar, det omröstningen blir öppen;
ty då vi hafva vunnit folkets förtroende att vara dess represen-
tanter, anser jag icke, att vi behöfva skyla oss, utan fritt uttala
den mening vi hysa. Då motionären emellertid nu icke ansett
sig böra till sin motion yrka bifall, har jag endast begärt ordet
för att uttala den mening, att jag fullkomligt gillar hans i frågan
framställda förslag.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag har vid flera
föregående tillfällen yttrat mig för den öppna voteringen och har
ännu samma åsigt om dess ändamålsenlighet, ehuru jag icke re-
serverat mig mot Utskottets afstyrkande betänkande. Jag har
icke låtit motionen falla af den anledning, som uti Utskottets mo-
tiv framhålles, nemligen att, då enahanda förslag förekom vid 1873
års riksdag och blef afslaget, det icke vore att hoppas, det Riks-
dagen, som ännu består af ungefär samma ledamöter, nu vore
mera hågad för en dylik förändring, utan derföre att tiden icke
räckt till att utreda frågan. Motionären yttrar bland annat uti
motionen följande: "Lika sant det är, att nya ledamöter måste
till en viss del vara främmande i riksdagsgöromålen, lika så sant

är att många, som bevistat många riksdagar, blifvit så föråldrade till tänkesätt, och ej till det bättre, att de nästan äro oigenkännliga.“ Man vore nästan frestad tro, att den ärade motionären härvid syftat på sig sjelf. då han, som är en gammal, erfaren riksdagsman, icke daterat sin motion tidigare än den 8 Maj. När vi fingo den till Utskottet, återstod knappast några dagar af riksdagens ordinarie sammanvaro och såsom hvar och en lärer inse äro de sista dagarne upptagna af täta pleni-sammanträden i Kamrarne. Utskottet har mest hålla sina sammanträden i och för behandlingen af Herr Pehrssons motion under de timmar strax före Kammarens plena, hvilka timmar egentligen varit afsedda till genomseende af de betänkanden, som stå på föredragningslistan. Den ärade motionären må tro, att det icke är så lätt att komma fram med förslag i en så vigtig angelägenhet. Så enkel är den dock icke.

Det är icke lika lätt att införa nya stadganden i grundlagen som att skrifva en motion. Motionären har väl påpekat 60 § Riksdagsordningen, men icke ens omnämnt vidare vid hvilken § ändringen skulle införas, ej heller hvilka §§ som stå i sammanhang dermed och således äfven böra ändras i ett eller annat afseende; så visar sig deraf, att Konstitutions-Utskottet icke *kunnat* egna motionen den uppmärksamhet, som motionen eljest förtjänat, om den framkommit i rättan tid.

Herr Jöns Rundbäck: Då motionären afstätt ifrån allt yrkande om bifall till sin motion och endast begärt ett gillande af principen för densamma, så torde jag, med hänseende till sjelfva motionen, ej behöfva yttra något. Angående deremot dengrund, på hvilken motionen hvilar, torde det deremot vara i sin ordning att säga några ord, äfvensom om en del af de ordalag, motionären i motiveringen använt.

Frågan om öppen votering i parlamentariska församlingar är, efter mitt förmenande, af en ganska stor och genomgripande vigt. De förutsättningar, motionären gjort om de välsignelserika verkningar den öppna voteringen skulle medföra, äro dock, efter min tanke, allt för öfverdrifna; säkert är åtminstone, att den öppna voteringen ingalunda är bättre än den slutna. Flerparten af de författare, som närmare sysselsatt sig med politiska studier, och speciellt det nu ifragavarande ämnet, och som jag varit i tillfälle att läsa, hafva kommit till det resultat, att den slutna voteringen är att föredraga framför den öppna. Hvarthän den förra kan leda, derpå har den berömde Johan Stuart Mill anført ett slående exempel, då han säger, att i den holländska ständerförsamlingen det en tid varit en skyldighet för representanterne att, innan de votera i en fråga, hos valmännen göra sig underrättade om huru de vilja, att de skola rösta. Motionären klagat öfver att de årliga riksdagarne nu räcka för länge; men huru mycket längre skulle de icke komma att räcka, om vi här i Sverige skulle, liksom de holländska riksdagsmännen, för hvarje fragas afgörande behöfva skrifva hem till vara kommitenter och fråga dem huru de ville att vi skulle votera, i synnerhet om vi derjemte — hvilket

Angående
förändring
sättet för
omröstningar i
inom Riks-
dagen
(Forts)

Angående
förändring i
sätet för
omröstningar
inom Riksdagen.
(Forts.)

väl äfven vore nödvändigt — måste i våra skrivelser söka att gifva dem en så grundlig och tillförlitlig utredning af frågan, att de på grund deraf kunde bilda sig ett sjelfständigt omdöme om henne. Men — antaget att detta vore möjligt — så säger motionären, att kommitenterna skulle häraf kunna få reda på och bilda sig ett omdöme om, huruvida de personer de valt till sina representanter vid riksdagen, vore dertill lämplige eller ej. Jag tror dock för min del, att både Herr Jöns Pehrssons och mina kommitenter någorlunda känna oss: åtminstone torde Herr Jöns Pehrssons namn och hans ståndpunkt som riksdagsman vara ganska noga bekant så väl för hans valmän som för oss hans kamrater vid Riksdagen.

Motionären säger vidare, att han icke tror att någon representant voterar emot sin öfvertygelse. Men om så är — och hvar och en af Eder, mine Herrar, delar för visso i detta afseende Herr Jöns Pehrssons åsigt — hvilka skäl har motionären väl då för sitt klander af den slutna voteringen.

Jag skall icke längre upptaga Kammarrens tid, då motionen i alla fall för denna gång torde få anses som fallen, men vill dock till besvarande upptaga några yttranden i motiveringen till motionen. Motionären säger, att verkningarne af det nya statskicket ej varit sådana, som nationen vid dess införande väntade och vill på grund deraf göra en vidräkning med Kamrarne och ställa dem till svars inför Svenska folket. Han frågar, till hvilket resultat det nya statskicket ledt, och besvarar denna fråga sålunda, att resultatet varit sådant, att det måste beklagas. Mine Herrar, detta svar är, efter min åsigt, alldeles obefogadt; ty jag vågar påstå att under dessa nio år. som förflutit efter representationsreformen, i sanning icke så litet blifvit uträttadt — och jag skulle kunna anföra många bevis härför, om så erfordrades. Tyvärtom, hvad som blifvit gjordt för landets bästa och dess framåtskridande under dessa nio år är verkligen så mycket, att det torde finnas få länder, hvilkas representation under motsvarande tid uträttat mera än den svenska riksförsamlingen. Man har ofta hört samma fråga, som Herr Jöns Pehrsson nu gjort, framkastas från andra håll, men som sagdt jag för min del tror fullt och fast, att, om man oväldigt vill besvara densamma, om man ihågkommer hvad och i huru många afseenden vi arbetat för fosterlandets gagn och utveckling, man icke kan komma till det resultatet, att vår verksamhet varit sådan, att nationen med vemod måste beklaga, att vi varit tillsammans, såsom Herr Jöns Pehrsson behagat säga. Hvad han härmed vidare afsett, må för öfrigt han sjelf förklara; jag för min del har emellertid velat få till protokollet antecknad, det denna hans beskyllning mot Riksdagen efter min åsigt är fullkomligt oriktig och grundlös.

Motionären säger, att "allmänna meningen frågar med vemod, hvar penningar till alla utgifter skola tagas" och tillägger att, "som det gått hittills, lär det i längden icke kunna fortgå," ty "annars skulle det med de årliga riksdagarne snart nog blifva för landet olycksbringande." Jag får, i anledning häraf, uppriktigt säga, att

jag icke tror, att Herr Jöns Pehrsson varit berättigad till ett sådant yttrande. Det förundrar mig desto mera, att han kunnat säga någonting dylikt, som han sjelf för några år sedan väckte en motion om att Stats-Utskottet skulle föreslå en nedsättning på de särskilda hufvudtitlarne af så och så många hundra tusen riksdaler, men Jöns Pehrsson kunde icke på något sätt redogöra för, ehuru sjelf då ledamot af Stats-Utskottet, *hvilka* de anslag skulle vara, som borde nedsättas; och derföre när det, som man plägar säga, "kom till kritan", så visste Herr Jöns Pehrsson alls icke, hvilka utgifter som kunde eller borde nedsättas; i motionen hade han visserligen sagt att så och så många hundra tusen riksdaler kunde få strykas, men att säga hvilka utgiftsposter som borde nedsättas eller borttagas, förmådde han ej.

Motionären säger vidare, att det af honom öfverklagade onda väsentligen är att tillskrifva den slutna voteringen inom Riksdagen och söker att för detta påstånde, efter förmåga, bjuda skäl. Jag vill icke i detalj granska denna hans argumentation, utan inskränker mig till att säga, att densamma är i den grad oriktig och vilseledande, att åtminstone jag för min del icke kan tillerkänna den ens den aldrringaste bevisningskraft. Påstår man, såsom motionären, att den slutna voteringen är ett så starkt korruptionsmedel, att man redan nu kan om oss säga, att vi missbruka vår rätt såsom riksdagsmän, att vi votera emot vår öfvertygelse och på ett för fosterlandet skadligt sätt, hurudant skulle väl då förhållandet blifva, om den öppna voteringen infördes! Hvilket spektakel skulle ej ett sådant omröstningssätt medföra. Man säger, att diskussionerna genom den öppna voteringen skulle förkortas; ty kommitenterna behöfde då för att få veta hvad deras riksdagsman i den eller den frågan tänkt endast veta huru han voterat. Jag för min del tror dock att förhållandet skulle blifva det motsatta. Hvar och en måste nemligen då, för att icke gifva sina kommitenter endast ett naket ja eller nej på voteringssekeln. förut motivera sitt votum; och hvarthän detta skulle leda, är ej svårt att förutse — åtminstone skulle ej följderna blifva, att öfverläggningarna blefve kortare.

Motionären yttrade i sitt anförande, att många af de gamla riksdagsmännen numera blifvit så förändrade, att de nästan vore oigenkänliga. Jag får i anledning här af, i likhet med herr Per Nilsson i Espö, säga, att den värde motionären sjelf blifvit nästan oigenkänlig, dock i motsats till hvad han påstod om oss andra äldre riksdagsmän, så till vida att han förändrats till det bättre, under det vi andre skulle hafva blifvit sämre, åtminstone i motionärens ögon; ty det är ju allmänt känt och erkänt, att Herr Jöns Pehrsson nu blifvit mycket mera betänksam och försiktig än han var för några år sedan, t. ex. då han väckte den af mig nyss omtalade motionen.

Motionären yttrade slutligen, att det vore de äldre riksdagsmännen, som, genom sitt inflytande på de yngre, afgjorde utgången af omröstningarna på ett, efter motionärens förmenande, skadligt sätt, och att de äldre riksdagsmännen derföre borde komma bort,

Angående
förändring i
sättet för
omröstningar
inom Riks-
dagen.
(Forts.)

Angående
förändring i
sättet för
omröstningar
inom Riksdags-
dagen
(Forts.)

men de yngre, som, efter motionärens förmenande, ej skulle hafva några egna bestämda åsikter, stanna kvar och således bestämma utgången af voteringarne. Ett sådant yttrande förefaller mig innebära föga tacksamhet mot de gamle och såsom ett hån mot de yngre riksdagsmännen. Jag tror, att en hvar af oss, yngre så väl som äldre, vill göra sin skyldighet, och kan därför icke tåla detta klander mot den nya Riksdagsordningen; ty den har som sagdt i min tanke gjort landet mycken nytta. Klandret från det nya statsskickets motståndare har också till största delen tystnat och måste förr eller senare helt och hållet tystna. Den, som ännu fortsätter med sitt klander, är sannerligen icke någon vän af den nya representationen.

Motionären sade slutligen som nämnt, att de der riksdagsmännen, om hvilka han nyss talat, må stanna hemma. Yttrandet må stå för motionärens räkning; men så mycket vill jag med anledning af detsamma säga, att icke lär det bero på motionären, om en riksdagsman från en annan valkrets vid ett blifvande nytt val kommer att stanna hemma eller icke. Den saken kommer väl att bero dels af hans egen vilja, men framför allt af kommitenternas förtroende; men i bada fallen, han må komma tillbaka eller ej, kan ju motivet för hans omval eller hemmavaro vara godt.

Jag anser sålunda herr Jöns Pehrssons dels i motionen, dels i hans yttrande här i dag uttalade omdöme om den nya representationen oförtjent, och yrkar för min del bifall till Konstitutionsutskottets hemställan.

Herr Aug. Pettersson i Hasselstad: Den föregående talaren nämnde att den period, som förflutit efter det nya statsskickets införande i vårt land, varit utmärkt för det myckna och det stora, som derunder blifvit uträttadt. Detta vill jag gerna medgifva, och jag vill för öfrigt icke inlåta mig på att bedöma, huruvida icke lika mycket kunnat uträttas, i fall det öppna voteringssättet varit under denna period begagnadt. Men jag har alltid älskat att personer, öppet och ärligt gifvit sina åsikter tillkänna, och skulle således nu hafva yrkat bifall till motionärens förslag, så framt icke motionären sjelf nyss inskränkt sig till att till protokollet få antecknadt sitt yrkande endast derom, att principerna för hans motion måtte godkännas.

Vid sådant förhållande inskränker äfven jag mig till att yrka det motionärens sistnämnda hemställan måtte gillas.

Herr Ola Månsson: Herr Jöns Rundbäck utbredde sig ganska vidlyftigt öfver syftmålet med Herr Jöns Pehrssons motion och beräknade den verkan öppna voteringssättets införande skulle medföra. Mig förefaller dock saken ingalunda så obetydlig, att den förtjenade att affärdas med skämt, utan tvärtom tager jag saken mycket allvarligt, ehuru jag icke vill derå närmare inlåta mig.

Under min riksdagsmannatid har enahanda fråga tvänne gånger varit å bane, fastän icke under samma form. Jag var då för den

öppna voteringsens införande. och jag har ännu icke ändrat åsigt i detta afseende. Ty jag vill, att det skall vara "rent spel i ärlig mans hus", såsom ordspråket säger, och följden af förändringen skulle blifva den, att hvar och en, i stället för att följa andras exempel, nödgades öppet tillkännagifva sin åsigt i den fråga som föreläge.

Angående förändring i sättet för omröstningar inom Riksdagen. (Forts.)

Den öppna voteringen användes i Norge, men icke har man der hört omtalas, att representanterne skrifva hem till sina kommittenter för att inhenta deras föreskrifter.

För min del tror jag, att hvar och en följer sin öfvertygelse, men att skilnaden måhända är den, att representantens mening icke alltid öfverensstämmer med hans kommittenter, hvilka väl äro de som skola fälla domen öfver oss, och detta med rätta.

Jag yrkar bifall till motionen.

Herr Ola Jönsson i Kungshult: Jag har icke varit mot den nya representationsförändringen, icke heller är jag nu någon ovän till detta representations-skick. Icke desto mindre anser jag — herr Jöns Rundbäck torde förlåta mig det — att det öppna voteringsättet har företräde framför det slutna. Under andra förhållanden än de nuvarande kunde och skulle det vara ganska intressant att ingå i en liten granskning af åtskilligt utaf hvad herr J. Rundbäck i frågan yttrat; men för närvarande anser jag allt vidare ordande i ämnet vara endast förspild möda, emedan frågan utan tvifvel är för denna riksdag fallen. De beskyllningar, samme talare gjort mot motionären, förmodar jag, att denne själf ämnar besvara.

Jag har begärt ordet egentligen för att tillkännagifva, att jag reserverat mig endast och allenast derföre, att jag ansåg det vara alldeles omöjligt för Utskottet att, under den korta tid af riksdagen som återstod, då denna motion inkom till Kamrarna och Utskottet, framlägga något fullständigt förslag i ämnet, samt att afgifvandet af ett förslag, mot hvilket i formelt eller andra hänseenden kunde göras grundade anmärkningar, icke vore till fördel för själfva saken. Det är *derföre* jag låtit anteckna mig såsom reservant. Jag har *icke* reserverat mig mot Utskottets afstyrkande beslut; men jag har velat, att Utskottet i sin motivering skulle intaga det af mig nyss omnämnda skäl, såsom grund för afstyrkande af bifall till motionen; detta ville dock icke Utskottets majoritet, hvadan minoriteten fick åtnöja sig med flertalets beslut. Detta var anledningen, hvarföre jag reserverade mig mot den af Utskottet begagnade motivering.

Hvad själfva saken beträffar, har jag förtfarande den åsigt, som jag flera gånger förut haft tillfälle att uttala, nemligen att den öppna voteringen har ett afgjort företräde framför den slutna. Jag är ock lifligt öfvertygad, att den tid skall komma, då det öppna voteringsättet blir det i lagen stadgade. Då jag sagt detta, faller af sig själf, att jag fullkomligt gillar syftet af motionen, hvadan ock är tydligt, att jag gerna kan instämma i motionärens yrkande derom, att Kamraren, med uttalande af sitt gillande af det med

Angående
förändring i
sätet för
omröstningar
inom Riks-
dagen.
(Forts.)

motionen af sedda syftemål, bifaller Utskottets förevarande hemställan.

Häruti instämde Herr *Johan Jönsson*.

Herr Jöns Pehrsson: Om det nu händelsevis skulle vara så, att vi icke egentligen hafva godt om tid för närvarande, men om deremot finnes två Jönsar i Kammaren och dessa börja att slåss, hvarvid befinnes, att den ene är litet stark i repliken och den andre har större förmåga i sätiren, så kunna de ju, tycker jag, qvitta jemnt med hvarandra. Jag vill åtminstone hoppas, att jag gjort min skyldighet, och så långt jag kunnat, varit så human som möjligt i mitt skritsätt i motionen. Jag har ock ådagalagt, att utgången af våra voteringar helt visst skulle bli densamma, äfven om vi voterade öppet i stället för slutet, såsom nu. Således hoppas jag, att på representanten från Bohus län icke skall kunna tillämpas det ordspråk, som säger: "när man kastar en sten i hundhopen, så skäller den hund, som träffas af stenen."

Hvad sjeifva saken för öfrigt beträffar, så må den värde talarerna gerna säga om mig, att jag blifvit föräldrad till mina åsikter, och att han icke mer riktigt känner igen mig. Jag har visserligen icke varit med vid Riksdagen så länge som åtskilliga andre personer, men det har jag funnit, att det måste vara särskilda förhållanden här, som göra, att åsikterna förändras mot hvad de förut varit, då jag har i så många särskilda frågor nödgats uppträda mot mina politiska vänner. Jag frågar, om icke detta förhållande borde klargöras genom den öppna voteringen.

Jag kunde hafva mycket att tillägga, men jag vill ej upprepa det nu, då min motion i allt fall icke denna gång lärer komma att vinna framgång. Representanten från Bohus län kan vara säker om, att hvad som står skrifvet här i motionen må stå för min räkning, liksom ock hvad han här behogat yttra mot mig får stå för hans räkning i protokollet. Jag vill icke tillvita någon något; men min erfarenhet är den, att här i Kammaren finnas många gamla och inflytelserika personer, som göra hvad de kunna för att draga de yngre riksdagsmännen med sig. För min del gör jag i hvarje sak så godt jag kan på samma sätt, och jag hoppas, att ingen, icke ens Herr Jöns Rundbäck, vill förmena mig det. De gamla representanterna hafva som sagdt det största inflytande på de yngre; men här gäller för hvar och en att kunna sluta i rätt tid. För min del hoppas jag, att jag icke skall i många år här-efter stå andra i vägen här i Kammaren.

Jag önskar, att Kammaren ville, med godkännande af principen i min motion, låta vid det slut, hvartill Utskottet kommit, bero.

Herr Törnfeldt: Herr Jöns Pehrsson tycktes vilja lägga en "pers" på Riksdagens politiska samvetsfrihet. För att bevara denna politiska samvetsfrihet är den slutna omröstningen införd; och det är förvånande, att man nu den ena gången efter den andra vill-

bortskaffa detta frihetens palladium i vårt land, under det att man i andra länder, t. ex. England, i många år arbetat på att få den slutna voteringen införd. Om den ena är en politisk sköldpadda på allt sätt och vis, så är det därför icke sagdt, att den andra är det; om nu den öppna voteringen infördes, så försäkrar jag Jöns Pehrsson, att han alltid skulle komma till korta vid alla gemensamma voteringar.

Dessutom må vi besinna, att vi, om den öppna omröstningen infördes, skulle få förlänga riksdagen till dubbla tiden mot hvad den nu tager. I sådant fall måste hvarje medlem af Kammaren yttra sig i hvarje fråga, ty ingen vill väl framsäga sitt ja eller nej utan att tillika framlägga skälen därför. Och då skulle Riksdagen komma att räcka länge.

Jag ber Herr Jöns Pehrsson besinna detta, och att man icke bör utöfva något obehörigt tryck på andra personer, utan låta hvarje ledamot i Kammaren följa sin öfvertygelse, hvilket är det rätta. Genom att i en församling, hvars medlemmar befinna sig i så olika ställningar och förhållanden i samhället, införa den öppna voteringen, skulle man mången gång tvinga personer att rösta mot sin öfvertygelse. Det bästa är, att hvar och en får följa sin egen öfvertygelse; det är dit man sträfvar, och därför är den slutna voteringen medlet. Vi hafva ju, hvar och en, under diskussionen tillfälle att tillkännagifva våra åsikter i frågorna, och våra kommitenter få derigenom lära känna den; men att tvinga oss att i hvarje förekommande fråga göra det, skulle, utan andra olägenheter, äfven medföra riksdagens betydliga förlängning.

Jag yrkar således afslag å motionen och önskar, att ett sådant försök icke vidare måtte förekomma. Den slutna omröstningen är det dyrbaraste palladium vi ega för den politiska samvetsfriheten. Öppen votering disciplinerar partier mot hvarandra, men partiitningar leda aldrig till sansad utveckling och allmänt väl.

Herr Jöns Pehrsson: Jag afstår från ordet, ty jag anser icke presten värd att besvaras.

Herr Liss Olof Larsson: Jag vet visserligen, att det icke lönar mödan att göra något yrkande i frågan, då riksdagen nu är så nära sitt slut, och jag ämnar icke heller göra det; men då frågan numera blifvit gjord endast till en principfråga, vill äfven jag uttala min åsigt om densamma, nemligen att jag är för den öppna omröstningen.

Jag kan icke finna, att de skäl, som blifvit anförda af de talare, som uppträdt till förmån för den slutna voteringen, äro på något sätt öfvertygande; åtminstone äro de det icke för mig. Då man uppträder i egenskap af riksdagsman, anser jag, att man icke vidare är en enskild person, utan en offentlig man, som icke bör under masken af en slutna voteringssedel dölja sina tankar i det offentliga, utan är skyldig att framträda med öppet visir.

*Angående
förändring i
sättet för
omröstning ar
inom Riks-
dagen.
(Forts.)*

Angående
förändring i
sättet för
omröstningar
inom Riksdagen
(Forts.)

Jag vill för ingen del godkänna de af motionären i hans motion anförda motiv, i hvad de innefatta ett klander mot Riksdagen; ty jag är fullt öfvertygad, att resultatet af de skeddade omröstningarne, äfven om de verkstälts medelst öppen votering, blifvit detsamma, och att hvar och en hittills följt sin öfvertygelse. Jag tror också, att förhållandet skall blifva enahanda hädanefter.

Vi veta, att norrmännen i sin riksförsamling begagna sig af den öppna voteringen, och det förefaller mig, som om landet vore dermed belåtet. Efter hvarje omröstning i viktiga frågor införes i norska tidningarne en redogörelse för hvarje stortings-ledamots votum, och derigenom får landet känna, huru dess representanter röstat. Folket väljer sina representanter med fullt förtroende, men då folket ådagalägger ett sådant förtroende mot sina representanter, böra dessa också visa förtroende mot folket och för det öppet tillkännagifva, huru de rösta.

I Stats-Utskottet har åter efter det nya representationssätets införande den öppna omröstningen ständigt begagnats, utan att någon olägenhet deraf försports. Man säger visserligen, att, om den öppna voteringen infördes, hvarje ledamot skulle nödgas uppträda i alla frågor och motivera sitt ja eller nej. I Stats-Utskottet har likväl händt, att man öppet röstat öfver en fråga utan att alla ledamöterna dessförinnan uppträdt och yttrat sig i densamma. Så tror jag förhållandet skulle blifva äfven i Kamraren. Då man röstar *ja* i en fråga, utan att förut hafva yttrat sig i sådant syfte, så måste man anses hafva instämt i de motiv, som blifvit anförda af de talare, som yttrat sig för en sådan åsigt; och då man röstar *nej*, instämmer man åter med dem, som yttrat sig i en sådan riktning. Är man icke tillfredsställd dermed, så kan man ju öppet gifva tillkänna, att man instämmer, och det upptar ej mycken tid. I det fallet tror jag således icke, att Herrar Törnfeldts och Rundbäcks farhågor skulle vinna bekräftelse.

Nu sade visserligen Herr Törnfeldt, att, genom den öppna voteringens införande, personer skulle tvingas att mången gång rösta mot sin öfvertygelse. Jag tror dock icke, att det står så illa till. Jag för min del förutsätter, att de, som få förtroendet att vara riksdagsmän, icke af hvilka motiv som helst komma att rösta mot sin öfvertygelse, utan följa den, och vid sådant förhållande behöfves icke detta hemlighetsmakeri med den slutna voteringen.

Något yrkande har jag, såsom jag redan från början tillkännagifvit, ej att framställa, enär det sannolikt ej skulle för närvarande föranleda till något resultat, utan har endast velat få min åsigt i protokollet antecknad.

Herrar *Hjelm, O. B. Olsson och Pehr Nilsson* i Vittjerf instämde i detta yttrande.

Herr *C. A. Larsson*: Om öppen votering funnes i stället för slutna, så skulle nog mången kunna undvika att rösta ja i en

fråga, då den afgöres i Kammaren, och nej vid den gemensamma voteringen; man visste då bestämdt huru man skulle rösta och hvad man ville, hvilket under nuvarande förhållande är omöjligt. Hvad för öfrigt beträffar de begge Jönsarne, om hvilka motionären talar, så är det alls inte underligt, att de råkat i kollision med hvarandra, då ju den ene af dem fått nästan alla sina motioner af Riksdagen bifallna, men den andra, motionären sjelf, deremot icke lyckats genomdrifva ett enda af sina förslag; det är vid sådant förhållande alls icke att undra på, det motionären, i hvad på honom ankommer, vill söka ställa så till, att han kan få veta, hvilka bland oss som äro hans anhängare eller hans motståndare. För egen del tror jag dock ej, att man till riksdagsmän någonsin skall få så enfaldiga personer, att de vilja låta allmänheten veta, huruvida de i den ena eller andra frågan röstat ja eller nej. Hvad sjelfva saken angår, är jag således ense med motionären derom, att det skulle vara en stor vinst att få den öppna voteringen införd i stället för den slutna. Inom Stats-Utskottet har också, såsom en af Utskottets ledamöter, Herr Liss Olof Larsson, redan crinrat, öppen votering allt sedan den nya Riksdagsordningens införande alltid egt rum, utan att någon olägenhet deraf försports — de som röstat ja hafva stigit upp från sina platser, de som röstat nej suttit still. Tvärtom har man deraf befunnit sig väl, och ingen har önskat slutna omröstning.

Jag yrkar således, att Kammaren måtte besluta att, med godkännande af principen för motionärens förslag, låta vid Konstitutions-Utskottets hemställan bero.

Med Herr C. A. Larsson förenade sig Herrar *Fredricson* och *Anders Peter Andersson*.

Herr Uhr: Som jag icke vill, att man skall vänta med den nu af motionären ifrågasatta grundlagsförändringen, till dess den slutna voteringen, såsom en talare uttryckte sig, kommer af sig sjelf, så vill jag på förhand gifva tillkänna, att jag kommer att rösta för Herr Jöns Pehrssons förslag. Jag tror nemligen, att den öppna voteringen skall hafva en motsatt verkan mot den, hvilken åtskillige talare påstått, att den skulle medföra, då de sagt, att, i händelse af öppen votering, hvarje röstande ovilkorligen vore skyldig att anföra motiven för sitt votum, och diskussionen sålunda komma att förlängas i stället för att förkortas. Tvertom, blifver voteringen öppen, skola icke så många talare som nu, då voteringen är slutna, behöfva begära ordet, för att kommitenterna i valkretsen skola få veta, huru de voterat; deras åsigt i frågan skall då blifva känd genom sjelfva voteringen. Det finnes nu mången representant, som nödvändigt skall yttra sig i nästan alla frågor, på det valmännen må lära känna hans åsigt; men vid den öppna voteringen blir detta obehöfligt.

Jag hemställer således om bifall till motionärens under diskussionen gjorda yrkande.

*Angående
förändring i
sättet för
omröstningar
inom Riksdagen.
(Forts.)*

Angående
förändring i
sättet för om-
röstningar
inom Riksdagen.
(Forts.)

Herr C. R. Bengtsson: Med den erfarenhet jag har från det Utskott jag tillhör och der man alltid röstar öppet, kan jag säga, att någon olägenhet af ett sådant omröstningssätt icke försports, och kan jag därför icke annat än instämma i motionens syfte.

Herr Törnfeldt: Det är väl någon skilnad emellan Utskott och Kammare. Omröstningarne inom Utskotten stanna der, men hvad i Kamrarne säges och röstas, så framt omröstningen vore öppen. det går kring land och rike. Detta är en stor skilnad, och dessa begge förhållanden kunna således icke med hvarandra jämföras. Dessutom vidblifver jag hvad jag sagt: det är en nu redan gammal praktisk erfarenhet, att, derest man vill, att landets representanter skola utan någon slags påtryckning, vare sig *nedifrån* eller *öfvanifrån*, afgifva sina röster efter bästa öfvertygelse och samvete. så bör omröstningen vara sluten. Denna fråga är för länge sedan afgjord. Eller hvarföre sträfvar England för att blifva af med den öppna omröstningen och hvarföre lyckas det ej? Jo, derföre att magnaterne, de stora godsegarne, äro angelägna om att fortfarande få bibehålla det tryck de genom den öppna omröstningen utöfva på sina arrendatorer. Vore vi att förlikna vid ett bisamhälle, der alla medlemmar vore i lika förhållanden och i samma ställning, ja, då kunde det gå för sig, men då vi lefva i ett monarkiskt land, der ständs- och klasskilnader ännu icke äro på långt när utplånade, utan ännu mycken olikhet i dessa hänseenden äro rådande, så inser hvar och en med någon eftertanke, att många skulle känna sig tryckta af den öppna voteringen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gäfvos propositioner enligt de meningar, som förekommit, dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på yrkandet, att Kammaren, med gillande af motionens syfte, måtte vid nyssnämnda hemställan låta bero; och förklarade Herr Talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Som votering likväl begärdes, blef af sådan anledning en omröstningsproposition af följande lydelse nu uppsatt, godkänd och anslagen:

Den, som bifaller hvad Konstitutions-Utskottet hemställt i utlåtandet n:o 14,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med gillande af syftet i Herr Jöns Pehrssons motion, n:o 176, förklarar sig låta vid Utskottets hemställan bero.

Voteringen försiggick; och befans vid röstsedlarnes sammanräkning, att 65 ledamöter röstat ja mot 42 som röstat nej. i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

Angående förändring i sättet för omröstningar inom Riksdagen. (Forts.)

§ 9.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets memorial n:o 86, angående aflöningen för Justitie-ombudsmannen och de vid hans expedition anstälde tjenstemän.

§ 10.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets memorial n:o 87, med förslag till de flesta afdelningarne af det nya reglementet för Riksgäldskontoret samt med yttrande öfver tre inom Andra Kammaren väckta motioner. angående ifrågasatta ändringar i Riksgäldskontorets reglemente.

Angående ifrågasatta ändringar i Riksgäldskontorets reglemente.

I 1:sta punkten var af Utskottet den hemställan gjord:

att Herr *J. Rundbäcks* motion, n:o 161, angående öfverflyttande till Statskontoret af åtskilliga Riksgäldskontorets fordringar, ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I anledning af denna hemställan anförde

Herr *J. Rundbäck*: Som Herrarne se, har jag reserverat mig mot Utskottets förslag i denna punkt, men då jag icke vill, så att säga, förlänga riksdagen, och då jag är öfvertygad, att denna så viktiga fråga icke skall förfalla, utan att någon annan med större förmåga än jag vid en kommande riksdag återupptager densamma, så vill jag icke nu göra något yrkande.

Herr *Gumælius*: Något yrkande skall icke heller jag göra. Herr *Talman*, men jag kan icke uraktlåta att tillkännagifva, att jag icke kan instämma med Stats-Utskottet i detta hänseende. När Stats-Utskottet aflåter ett memorial, som ankommer till Riksdagens kansli den 18 Maj kl. 8 eftermiddagen, då är i sjelfva verket fallet, att Riksdagens Kamrar äro betagna sin beslutande rätt och att det är Stats-Utskottet sjelft, som beslutar hvad Riksdagen bör besluta.

Det kan å andra sidan icke förundra mig, att Stats-Utskottet kommit till detta afstyrkande af den föreliggande motionen. Riksgäldskontoret är, så att säga, Riksdagens Kommers-kollegium. Kongl. Majt har sitt Civil-departement med sin Civilminister och sitt Kommers-kollegium. Riksdagen å sin sida har sitt Stats-Utskott, med sin riksgäldsafdelning och sitt Riksgäldskontor. Dessa båda inrättningar, Riksgäldskontoret och Kommers-kollegium, kunna hafva sitt arkeologiska värde, men min önskan är den, att dessa verk

Angående
ifrågasatta
ändringar i
Riksgäldskon-
torets regle-
mente
(Forts.)

mätte så fort ske kan indragas, På senare tider har man ock börjat taga från Riksgäldskontoret (likasom från Kommers-kollegium) otskilliga göromål, att sålunda påskynda amorteringen. Vid 1873 års riksdag beslöts, att af vid pass 240 län, som Riksgäldskontoret hade att förvalta, skulle 160, delade i två grupper, öfverflyttas från nämnda kontor till Statskontoret, då deremot blott 80 län, hvilka dock, för att det skulle låta så mycket ståtligare, voro delade i 8 grupper, blefvo kvar hos Riksgäldskontoret. Nu återopar Stats-Utskottet ganska naivt, att förslaget om öfverflyttning af jemväl dessa senare län, blef af Riksdagen år 1873 afslaget. Det är mycket anspråkslöst af denna Kammarens ledamöter i Utskottet, att de på sådan grund hafva deltagit i detta afstyrkande beslut angående Herr Jöns Rundbäcks nu föreliggande förslag, då i sjelfva verket vid 1873 års riksdag ett förslag af samma innehåll, som denna motion, blef af Andra Kammaren antaget temligen enhälligt och utan votering. I Första Kammaren föll visserligen förslaget, i hvad det angick de 80 länen, om hvilka nu är fråga, och i den gemensamma voteringen sögrade Första Kammarens mening, men icke på grund af, såsom det syntes, sjelfva frågans beskaffenhet, utan på grund af den utaf Utskottet föreslagna voteringspropositionen, som var temligen trasslig, och som i denna Kammare, först efter två långa och varma diskussioner om dess innehåll, kunde godkännas. Denna voteringsproposition var emellertid så uppsteld, att man, då den omsider antogs, icke kunde godkänna Herr Rundbäcks förslag, och ett beslut, ett halfvägsförslag, som på detta sätt tillkommit, är det, som Stats-Utskottet nu återopar till stöd för sitt afstyrkande. Skall 1873 års Riksdags tydliga afsigt gälla till efterrättelse, borde Herr Rundbäcks motion nu hafva tillstyrkts och bifallits.

Jag inser naturligtvis, att Kammaren kommer att bifalla Stats-Utskottets förslag, och jag önskar för närvarande ingen ändring deruti, ty ett annat beslut skulle föranleda en gemensam votering, till följd hvaraf Riksdagen skulle komma att förlängas, hvilket ingen af oss kan önska: men då jag såhunda på förhand känner det beslut Kammaren kommer att i saken fatta, och hvilket jag ej kan anse, såsom riktigt, så ber jag, att, till den kraft och verkan det hafva kan, få deremot till protokollet nedlägga min reservation.

Herr Talman! Jag ber att få tillägga, att det icke förvånar mig synnerligen, att riksgäldsfullmäktige afstyrkt detta förslag, såsom det tyckes, med någon ifver: det hade varit vådligt för fullmäktige, om de i följd af bristande göromål skulle hafva nödgats inskränka antalet af kontorets tjenstemän till hälften eller kanske mindre än hälften af fullmäktiges eget antal, som de på intet sätt synas vilja minska, att döma af deras yttrande i fråga om ett af mig väckt förslag. Det torde här böra anmärkas, att, enligt hvad jag erfarit, fullmäktige hvarken i ena eller andra fallet varit enhällige i sitt afstyrkande, ehuru Stats-Utskottet förbisett denna omständighet.

Slutligen bör jag nämna, att hvad jag sagt i afseende på Herr Ruadbäcks motion hufvudsakligen kan tillämpas på min egen motion, som Utskottet behandlat i nästföljande moment, vid hvilket jag sålunda anser öfverflödigt yttra mig.

*Angående
ifrågasatta
ändringar i
Riksgälds-
kontorets reg-
lemente.
(Forts.)*

Vidare yttrades ej. Punkten bifölls.

2:dra—4:de punkterna.

Blefvo jemväl bifallna.

§ 11.

Föredrogs Första Kammarens protokollsutdrag n:o 222, med delgifvande af nämnda Kammarens beslut i anledning af väckt förslag om revision af gällande föreskrifter rörande eder.

*Om revision
af gällande
föreskrifter
rörande eder.*

Enligt detta protokollsutdrag hade Första Kammaren antagit det af Andra Kammaren i berörda ämne fattade beslut, med den förändring att åt senare delen af sagde beslut gifvits följande lydelse: »att, der edsförpligtelse fortfarande skall afgifvas, de sista bekräftelseorden måtte utbytas mot andra och mera lämpliga, olika för trohets- och embetseder och olika för vittnes- och värjemålseden».

Efter protokollsutdragets uppläsning, begärdes ordet af

Herr Casparsson, som anförde: Herr Talman, mine Herrar! Som Herrarne behagade finna, har Första och Andra Kammaren stannat i samma beslut i första punkten af Tillfälliga Utskottets förslag n:o 8, nemligen, att man i skrifvelsen till Kongl. Maj:t skulle anhålla om revision uti de gällande föreskrifterna i afseende å eder, men deremot stannat vid olika beslut i senare delen, som rörde sjelfva edsformuläret. För min del kan jag icke understödja den ändring, som Första Kammaren gjort uti Andra Kammarens beslut i detta afseende. Första Kammaren har nemligen beslutit, att senare delen af Andra Kammarens beslut skulle få följande lydelse: »att, der edsförpligtelse fortfarande skall afgifvas, de sista bekräftelseorden måtte utbytas mot andra och mera lämpliga, olika för trohets- och embetseder och olika för vittnes- och värjemålseden». Man skulle således erhålla två olika bekräftelse-formulär; ett för trohets- och embetseder och ett för vittnes- och värjemålseden. Man skulle på detta sätt erhålla två olika slag af edspflichtige, liksom man, enligt Försvars-Utskottets förslag, skulle erhållit två olika slag af värnpligtige, hvilket jag för min del ingalunda anser lämpligt. Vi hafva redan förut två slag af sanning, tro och heder, nemligen en, som kurserar och gäller i det allmänna lifvet och en högtidligt besvuren, hvilken åtskilnad, såsom stridande mot det sannas och rättas egen natur och väsende, inverkat högst menligt för dess helgd och anseende. Skulle man nu dertill ytterligare få två olika

Andra Kammarens Prot. 1875. N:o 56.

Om revision
af gällande
föreskrifter.
Förändring af.
(Forts.)

slag, af *besvuren* sanning, tro och heder, så skulle det ännu mer bidra till att förvilla begreppen om hvad som är sant och rätt. Det ena bekräftelseformuläret skulle då användas af den enskilde i hans egenskap af vittne eller part, och det andra i hans egenskap af embetsman eller undersåte. Detta är, enligt min uppfattning, ganska vådligt, och jag anser därför att, om man ännu måste bibehålla bekräftelseorden, bör det åtminstone vara *enhet* i det, som utgör det bestämmande och bindande för edsbegreppet.

Då Riksdagen dessutom skall ingå med anhållan om inskränkning i edernas antal, och då jag, för min del, hyser den tanken, att embetseden borde helt och hållet kunna afskaffas, kan jag från denna synpunkt naturligtvis icke önska, att något nytt formulär skall uppställas för en ed, som jag anser kunna afskaffas.

Min tredje och största betänklighet mot Första Kammarens beslut är, att derigenom bibehållits de nuvarande begynnelseorden »jag svär vid Gud och hans heliga Evangelium», ty jag har aldrig kunnat inse hvad »Evangelium» har med edgången att göra. Det är frihetens och frälsningens bådskap, som icke får neddragas till våra rättsliga tvister eller ekonomiska anordningar med hvarandra. Jag har sjelf en gång blifvit ålagd att vid Evangelium intyga, att jag ej gjort mig skyldig till försummad snöskottning å allmän landsväg. Mitt samvete förbjöd mig att gå eden, emedan jag ansåg och fortfarande anser, att sambandet mellan Lag och Evangelium icke skäligen »bör utsträckas ända till lagen om allmänna vägarne underhåll vintertiden». Jag anser Evangelium och edgång för alldeles skilda saker och röra sig inom områden, som icke böra med hvarandra förblandas och förvexlas.

Sälunda kan jag ifrån min ståndpunkt icke tillstyrka antagande af Första Kammarens beslut. Finnes det emellertid någon annan ledamot af Kammaren, som yrkar dess antagande, och skulle Kammaren för sin del instämma deri, skall jag icke sörja deröfver, men från min ståndpunkt i frågan kan jag det ej. Jag anhåller, att Andra Kammaren måtte vidblifva sitt en gång fattade beslut härutinnan, och jag tror, att saken derigenom komme i en bättre ställning, då en skrifvelse ju i alla händelser kommer till stånd. Jag anser det vara tydligt, att Kongl. Maj:t, vid pröfning af denna skrifvelse, måste taga hänsyn till de olika åsikter, som inom Kammarne kunna hafva uttalats, och jag tror Andra Kammarens beslut i frågan vara mera konsekvent och hållbart, än det, hvori Första Kammaren stannat.

Jag anhåller, såsom jag redan nämnt, att Kammaren vill vidblifva sitt en gång fattade beslut.

Herr Ehrenborg: Jag tror mig lika varmt, som den ärade motionären, önska en inskränkning i nu föreslagna syfte. Men det oaktadt skulle jag anse det olyckligt, om Kammaren, genom att vägra sitt bifall till den förändring, som Första Kammaren beslutit, skulle låta frågan i väsentlig mån förfalla. Den ärade motionären tyckes befara, att man genom att skilja emellan å ena sidan tjänste-

och embetsed, och å andra sidan värjemåsed. skulle gifva sanktion åt det första slaget af eder. Jag kan icke inse detta. Då begge Kamrarne äro eniga om första punkten, der man begärt både en revision beträffande föreskrifterna rörande eder, och en inskränkning i edernas antal, så qvarstår dock detta såsom ett gemensamt beslut. Men när man begärt en *inskränkning* i edernas antal, fordrar man ju icke, att de på en gång skola borttagas.

*Om revision
af gällande
föreskrifter
rörande eder.
(Forts.)*

I fråga om andra punkten har Medkammaren beslutat att skilja mellan ett slag af eder å den ena, och ett annat slag å den andra sidan. Det är således i denna punkt skiljaktighet eger rum. Hvad då först beträffar sjelfva begynnelseorden, så, da vi i första punkten begärt en allmän revision af ederna, kunna väl äfven dessa ord vara underkastade en sådan. Jag lemnar derhän, huruvida »Evangelium» i eden skall omnämnas eller icke. Men något torde dock lagstiftaren för svenska kyrkan böra i eder införa, som antyder hvad Gud är, att han på något sätt uppenbarat sig för oss, och icke är att uppfatta såsom en krokodil, ett träbeläte eller hvad annat det må vara.

Hvad den andra och väsentliga förändring vidkommer, som Medkammaren har beslutat, anser jag, att den haft fullt giltiga skäl dertför. Den har nemligen skiljt mellan trohets- och huldhetsed å ena, och värjemåls- och vittnesed å andra sidan. De förra afse något framtida och innebära en försäkran, en önskan eller dylikt, under det de senares ändamål är att bekräfta eller bestyrka något, som har förflutit. 1868 års Kyrkomöte afsåg icke dessa senare, utan blott de förra, med hvilket det endast hade att skaffa. Skulle nu Kamraren vägra en sådan modifikation eller en sådan ändring, så uppstår det beklagliga förhållandet, att bekräftelseorden: »så sant mig Gud hjälpe till lif och själ» icke tagas bort. Ty dessa ord innebära ju i sjelfva verket en förklaring, att man afsäger sig Guds nåd och hjälp, och dylikt liknar verkligen en hädelse, och är en vanprydnad för vår lag, om dessa ord finge stå kvar.

På dessa i korthet anförda skäl, tillstyrker jag, för min del, bifall till Andra Kamraren i ämnet fattade beslut med den förändring, Första Kamraren antagit.

Herr Sjöberg: Jag instämmer i hufvudsakliga delar uti hvad Herr Casparsson yttrat, och jag kan för min del icke finna annat, än att, om denna Kammare nu bifölle Första Kamraren beslut att vidtaga en förändring i Andra Kamraren förut i fråga fattade beslut, det väsentliga af motionärens förslag derigenom skulle i viss mån förfelas.

En oegentlighet uppstode för öfrigt derutinnan, att, sedan man först sagt sig vilja hos Kongl. Majt framhålla nödvändigheten utaf att så mycket som möjligt inskränka antalet af eder och på grund deraf anhållit om en revision, man i följande moment bibehåller alla de grupper af eder, som nu finnas. Häre ligger onckligen en motsägelse. Det kan visserligen sägas, att inom dessa grupper förändring kan ske, men i allt hufvudsakligt

Om revision
af gällande
föreskrifter
rörande eder.
(Forts.)

skulle derigenom förblifva vid hvad nu är stadgad, och de skäl, som legat till grund både för motionärens framställning och denna Kammares Tillfälliga Utskotts utlåtande i ämnet skulle sålunda i viss mån förfallit. Under sådana förhållanden synes det vara fullt riktigt, såsom också motionären önskat, att, nemligen Kammarerna, vidblifver sitt redan fattade beslut, hvaraf skulle följa, att Riksdagens skrivelse endast komme att innefatta en anhållan hos Kongl. Maj:t om en *allmän* revision af nu gällande föreskrifter rörande eder, dervid Kongl. Maj:t torde finna anledning att vidtaga de ändringar af hvad nu i detta ämne är stadgad, hvilka vid en sådan revision kunde anses nödvändiga.

Jag instämmer i Herr Casparssons yttrande och anhåller att Kammarerna ville vidblifva sitt beslut i detta ärende.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! För min del hyser jag aldeles inga betänkligheter emot att vi frångå vårt förut fattade beslut och instämna med Första Kammarerna. När man läser betänkandet i sin helhet, finner man, att det ändå syftar åt, att man vill inskränka ederna och kanske få en del af dem borttagna. Jag ser intet hinder för regeringen att framlägga ett sådant förslag, derest skrivelsen affattas i enlighet med Första Kammarernas mening.

Öfverläggningen var slutad. Efter det propositioner gifvits i öfverensstämmelse med de gjorda yrkandena, beslöt Kammarerna vidhålla sitt i ämnet förut fattade beslut; och hade Kammarerna alltså afslagit den ändring i senare momentet af samma beslut, som till dess ompröfning blifvit af Medkammarerna hänskjuten.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag rörande de beslut, som här ofvan finnas antecknade under §§ 2, 3 samt 5—10.

Kammarernas ledamöter åtskildes klockan $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem

H. Husberg.

Lördagen den 22 Maj.

Kl. 7 e. m.

---

§ 1.

Justerades protokollsutdrag angående Kammarrens i förmiddagens sammanträde fattade och under § 11 i då förda protokoll omförmälda beslut.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes Stats-Utskottets nu inkomna memorial:

N:o 91, med förslag till de återstående stadgandena i Riksgäldskontorets reglemente; och

N:o 92, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

§ 3.

Föredrogos och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

af *Lag-Utskottet*:

N:o 69, i anledning af väckt förslag om lagstiftning för sparbanker;

N:o 70, i fråga om skyldighet för domare att låta vederbörande kommunalstämmas ordförande erhålla del af kungörelse, hvarigenom menighet kallas till gemensam öfverläggning inför häradsrätt;

N:o 71, rörande ändring i 52 § af gällande legostadga; och

N:o 72, om ändring i gällande bestämmelser rörande arfskiften;

af *Stats-Utskottet*:

N:o 78, angående upprättadt nytt reglemente för Riksgäldskontoret;

Andra Kammarrens Prot. 1875. N:o 56.

och af *Riksdagens kansli*;

N:o 73, angående nytt val af ordförande bland fullmäktige i Riksgäldskontoret;

N:o 75, angående försäljning af sprit- och etherhaltiga varor; och

N:o 76, angående införandet af det metriska systemet för mått och vikt gemensamt för brödrarikena och konungariket Danmark;

hvarjemte afvenledes godkändes Riksdagens Kanslis förslag till Riksdagens förordnande för Godsegaren m. m. Friherre J. G. N. S. Åkerhjelm att vara ordförande bland fullmäktige i Riksgäldskontoret.

Kammarrens ledamöter åtskildes klockan $\frac{1}{4}$ 8 e. m.

In fidem

H. Husberg.